

naš vidiek

3/2010

ROČNÍK VII

ŠTVŔTROČNÍK

ČASOPIS VIDIECKEHO PARLAMENTU NA SLOVENSKU

6. informačný deň VIPA,

konaný 23. – 22. októbra 2010 v Košiciach

v rámci projektu, **podporeného z PRV SR 2007-2013**

10 rokov VIPA

Líderka roka 2010 **Svetový deň vidieckych žien**

Tvorivé hudobné dielne mladých

Muzičky

**a ďalšie projekty, semináre,
vidiecke aktivity...**

VIDIECKY PARLAMENT
NA SLOVENSKU

Fóra Vidieckeho parlamentu na Slovensku	4
Svetový deň vidieckych žien	8
Vízia ARGE	13
Zasadnutie predsedníctva PREPARE	22
MUZIČKY – 8. ročník tvorivých hudobných dielní mladých muzikantov v Klenovci	23
Projekt „Rozvoj ľudských zdrojov Občianskeho združenia VIPA“	24
Zmluva o spolupráci VIPA s Cechom bryndziarov	27
Pavúk	28
Skúsenosti francúzskeho starostu z obce ohrozenej záplavami	29

6. informačný deň Vidieckeho parlamentu

Program 6. infodňa VIPA	30
Rovnosť príležitostí pre obyvateľov vidieka	31
Sieťovaním k efektívnosti regiónov	33
Implementácia prístupu Leader v SR	34
Vidiecka ekonomika – využívanie miestnych zdrojov	35
Rovnosť príležitostí v projektoch podporovaných z verejných prostriedkov	36

Foto na titulnej strane –
Po daždi, autor Ing. arch.
Pavol Borodovčák

Foto na 2. strane – Jesenná
krása slovenského vidieka
– obec Tínie, autor Ing.
arch. Pavol Borodovčák

Foto na zadnej strane
obálky – Ja sa zimy
nebojím, autor Ing. arch.
Pavol Borodovčák

Ilustrácie – Ing. arch. Pavol
Borodovčák

Desať rokov

Dve slová, ktoré majú viacero významov. V histórii nezanedbateľné zrnko. V živote človeka možno sedminu celého života na tejto zemi, možno začínajúca puberta. A ako je to s našou organizáciou?

Kolko ľudí, tolko názorov.

Vidiecky parlament na Slovensku prežil rôzne etapy za desať rokov svojej existencie. Nadšenie, radostnú realizáciu plánov, uznanie, krízu finančnú, krízu v hlavách. Prestriedali sa v predsedníctve viaceré osobnosti aj osoby, ktoré prišli s predstavou veľkého zárobku, vyťažiť, použiť, odhodíť. Mnohí sa vypracovali na schopných manažérov a riadia svoje organizácie po celom Slovensku, niektorí sú vďační, niektorí zabudli, iní zanevrelí, keď sa nenaplnili ich peňaženky. Ľudia prichádzajú, odchádzajú a život nám plynie všetkým rovnakým 24 hodinovým režimom.

Vo vedení sa vymenili predsedovia Vlasta Kornerová – 2 roky, Peter Rusnák – 3 roky, Mária Behanovská – od roku 2006. Podpredsedovia Jela Tvrdoňová, Ľubomír Faltán, Janka Mikušáková.

Je veľmi potešujúce, že 5 zakladajúcich členov je dodnes v predsedníctve. Poznajú všetky radosti, problémy, poklesky, úspechy aj prehry a predsa sú verní myšlienke, s ktorou prišli na začiatku a je celá v našom **etickom kódexe Vidieckeho parlamentu na Slovensku**:

Poslaním Občianskeho združenia Vidiecky parlament na Slovensku (skrátene OZ VIPA SK) je:

1. Presadzovať zvyšovanie kvality života na vidieku a podporovať vidiecke iniciatívy pri riadení vidieckeho rozvoja. Každý jeho člen sa dobrovoľne a usilovne podieľa na práci smerujúcej k plneniu tohto poslania.
2. Pri tejto práci postupuje čestne, pravdivo, morálne, spravodlivo a s rešpektovaním zákonov štátu, nariadení samosprávnych orgánov a vnútorných predpisov OZ VIPA SK.
3. Kolektívni členovia, okrem toho, dodržiavajú svoje vlastné stanovy a z nich vychádzajúce dokumenty, ktoré nesmú byť v rozpore s poslaním uvedeným v odseku jedna
4. Okrem toho dôsledne dodržiava všetky svoje záväzky, prijaté formou akýchkoľvek zmlúv, dohôd i nepísaných vyhlásení, aby si trvalo udržal povest spoľahlivého človeka, ktorý dodržiava dané slovo.

5. Kolektívny člen musí okrem toho dbať, aby ním vydané dokumenty boli správne vedené a pravdivé. Rovnako sa snaží, aby nijakým spôsobom nepoškodil dobré meno OZ VIPA SK, ale naopak, aby všemožne budoval jeho dobrý imidž.

6. V záujme udržania dobrého mene kolektívni členovia dodržiavajú

- transparentnosť postupov a procedúr, vrátane prijímania a vylučovania nových členov,
- konkrétnosť a zrozumiteľnosť svojich cieľov,
- otvorenosť samotnej organizácie,

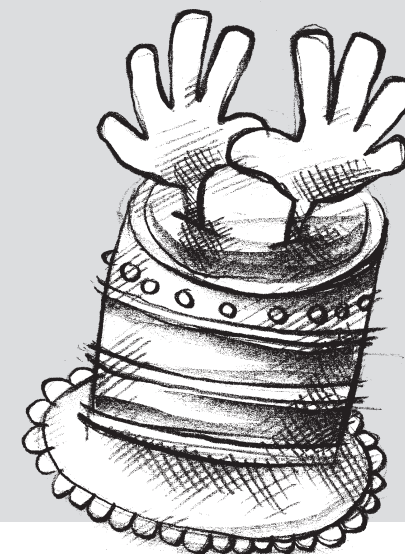
7. Všetci členovia v záujme udržania dobrého mena sa snažia o

- vysokú odbornosť a profesionálny prístup k riešeniu problematiky, keď pôsobia ako experti v oblasti súvisiacej s rozvojom vidieka,
- včasné ošetrenie prípadného konfliktu záujmov.

8. V oblasti partnerskej spolupráce šíriť a presadzovať otvorenú a čestnú kultúru jednania, ktorá vytvára dôveru medzi partnermi a motivuje k vzájomnej pomoci spolupráci.

Schválený predsedníctvom 5. septembra 2007

Mária Behanovská

FÓRA VIDIECKEHO PARLAMENTU NA SLOVENSKU

Vidiecky parlament na Slovensku bol založený v roku 2000 ako platforma a v roku 2001 bolo potrebné dať jej právnu formu, bola založená mimovládna organizácia – Vidiecky parlament na Slovensku.

Terminológia:

- **Fórum Vidieckeho parlamentu** – udalosť, v Európe známa ako Vidiecky parlament, je to otvorené stretnutie predstaviteľov vidieckych združení a iniciatív a slúži na formovanie požiadaviek vidieckych oblastí
- **Vidiecky parlament na Slovensku** – organizácia zodpovedná za túto udalosť
- **Regionálny Vidiecky parlament** – mimovládna organizácia, ktorá má regionálny charakter
- **Výbory** – skupina odborníkov, ktoré pracujú na výsledkoch z Fóra Vidieckeho parlamentu

Priority – stanovené Fórum Vidieckeho parlamentu: obhajovanie, vzdelávanie, propagácia (podpora), vzťahy s verejnosťou, medzinárodná spolupráca, ochrana životného prostredia, podpora regionálneho rozvoja, rovnosť príležitostí a sieťová spolupráca.

Vízie Slovenského vidieka:

Do roku 2015, Slovenský vidiek by mal byť územím s čistým a zdravým životným prostredím s vybudovanou technickou a sociálnou infraštruktúrou, poskytujúci dostatok pracovných príležitostí a podmienok pre malé a stredné podnikanie, založené na dlhodobom udržateľnom využívaní miestnych zdrojov v poľnohospodárstve a lesníctve, agro a ekoturistike, remeselníctve, s použitím moderných technológií pre vytvorenie vyššej pridanej hodnoty. Rozvoj slovenského vidieka bude postavený na dobrej spolupráci rozličných subjektov a na vzdelaných a aktívnych obyvateľoch, ktorí majú záujem o veci verejné s rešpektom k predkom a tradíciám.

Poslanie – propagovať kvalitu života na vidieku podporiť vidiecke iniciatívy pri riadení vidieckeho rozvoja

Podpora kvality života na vidieku

- tlačiť na tvorbu priaznivých podmienok
- propagovať medzinárodné riešenia, ktoré zaznamenali úspech vo vidieckom rozvoji
- zabrániť záujmom proti aktivitám a rozhodnutiam, ktoré ničia vidiek a zabraňujú jeho rozvoju

Podpora vidieckych iniciatív pri riadení vidieckeho rozvoja

- vzdelanie, rady a odporúčania od kvalitných vzdelávacích inštitúcií
- technická pomoc pri tvorbe a zavádzaní stratégií programov a projektov rozvoja
- zahrnutie dobrovoľníkov do projektov a aktivít Vidieckeho parlamentu na Slovensku
- komunikácia prostredníctvom stretnutí Vidieckeho parlamentu, workshopov, časopisov, webu

Prvé Fórum Vidieckeho parlamentu (12. – 13. 10. 2000, Levoča)

Medzinárodní partneri: Kjell-Roger Karlsson a Lisbeth Alhorn – Vidiecky parlament (Švédsko), Márta Márczis – Vidiecky parlament (Maďarsko),

4 skupiny pracovali na týchto témach: Krajina, Politika, Ekológia, Človek

Úlohy, ktoré vznikli z odporúčaní švédskych odborníkov:

- podpora existujúcich miestnych iniciatív zaviesť proces „učenie pracou“ pre rozvoj ľudských zdrojov
- informovať o dobrých skúsenostiach
- budovať partnerstvá pre upevnenie prístupu LEADER
- diskutovať s Vládou SR o dotovaní národných programov a využívaní Fondov EÚ
- vyvinúť a zmodernizovať informačný systém
- získať zdroje a vytvoriť dobrú organizáciu na splnenie cieľa
- nájsť zdroje na ministerstve, na úrade a čiastočne pracovať v Komunitnom centre
- spolupracovať s miestnymi komunitami a regiónmi na rozvoji regionálnych politík
- ako súčasť prístupu LEADER vytvoriť grantový program pre podporu malého podnikania
- sústrediť sily na úlohy a strategické plány najdôležitejších krokov
- vyjasniť rozdiel medzi všeobecnými členmi zhromaždenia a Fórum Vidieckeho parlamentu

Druhé Fórum Vidieckeho parlamentu (18. – 19. 10. 2002, Belá – Dulice)

Témy pracovných skupín: Krajina, Politika, Ekológia. Človek.

Výstupy:

- Účasť na tvorbe vízie Slovenska
- Monitorovanie plnenia vládnych vyhlásení
- Kontrolovať použitie finančných prostriedkov určených pre vidiecke oblasti SR
- Komunikovať a adresovať problémy vidieka Vláde SR, Ministerstvu poľnohospodárstva SR, Ministerstvu výstavby a regionálneho rozvoja, Ministerstvu životného prostredia
- Ovplyvňovať tvorbu legislatívy a výkon práva
- Zaisťovať účasť OZ VIPA na procese rozhodovania
- Vynútiť dodržiavanie vládnych vyhlásení v Programe obnovy vidieka
- Propagovať profesionalizmus a možné využitie dobrovoľníkov a výkonných štruktúr OZ VIPA na SR
- Propagovať prístup LEADER a použitie štrukturálnych fondov EÚ
- Podporovať daňovú decentralizáciu a daňovú reformu
- Podporiť riešenie vzdelávania po ukončení školy vo vidieckych oblastiach
- Podporovať zvýšenie vzdelanostnej úrovne miestnych politikov
- Podporiť tvorbu mikroregiónov (ich inštitucionálny status)
- Vytvoriť z OZ VIPA na SR potenciálneho partnera pre inštitúcie a vidiecke organizácie
- „PREBUDIŤ LUDÍ“ vo vidieckych oblastiach k aktivitám smerom k vidieckemu rozvoju (proces vybudovania internetového spojenia vo vidieckych oblastiach, podpora nákupu miestnych výrobkov, vzdelávanie a zahrnutie mládeže do vecí verejných, tvorba pracovných miest, účasť na procese rozhodovania v aktívnej politike zamestnanosti, pripraviť ľudí na čerpanie z fondov EÚ)
- Vytvoriť stratégiu rozvoja OZ VIPA na SR (partnerstvá, združovanie nepriebojných organizácií, ktorých štruktúra by na národnej, regionálnej a miestnej úrovni mohla byť efektívna pri angažovaní existujúcich združení a spolkov v práci pre OZ VIPA na SR, zlepšiť propagáciu ich cieľov a úspechov, propagovať rozvoj komunikačných centier a ich úlohy v spätnej väzbe na aktivity OZ VIPA na SR)

Pozitívne výsledky

- formulácia požiadaviek OZ VIPA na SR pre verejnú správu
- zabezpečenie účasť zástupcov OZ VIPA na SR vo Výboroch vlády a v Národnej rade SR
- prijatie predstaviteľov OZ VIPA na SR v politických organizáciách a kluboch
- posilnenie OZ VIPA na SR ako „inštitúcie“
- posilnenie medzinárodnej pozície OZ VIPA na SR
- začali sa budovať kapacity pre prístup LEADER v 5 regiónoch Slovenska (SAPARD)

Tretie Fórum Vidieckeho parlamentu (15. – 16. 10. 2004, Hokovce)

Témy pracovných skupín: Rozmery a zdroje vidieka, Človek a podpora inštitúcie, Politika EÚ v rozvoji vidieka a Vidiecky parlament.

Výstupy:

Rozmery a zdroje vidieka

- na národnej úrovni
 - vytvoriť národnú koordinovanú inštitúciu pre vidiecky rozvoj (pod záštitou NR SR)
 - vytvoriť plán regionalizácie vidieckeho rozvoja
 - prerobiť metodológiu štatistiky potrieb tvorby regionálnej politiky na SR
 - zaisťovať dva spôsoby komunikácie medzi Vládou a vidiekom
 - zaisťovať zavedenie štandardov financovania podpory vidieckeho rozvoja
 - vytvoriť lepšie nástroje monitorovania implementácie práva a rozhodnutí z úrovne Vlády
- na regionálnej úrovni
 - vytvoriť koncepciu a program vidieckeho rozvoja na regionálnej úrovni
 - založiť inštitúciu, ktorá zastřešuje vidiecke iniciatívy v regiónoch
 - vytvoriť vidiecky fond na zavedenie Programu vidieckeho rozvoja
 - zaviesť stimulujúce programy ako prevenciu vidieckeho vyľudňovania
- na miestnej úrovni
 - v regionálnej politike uplatňovať miestne programy mikroregionálneho rozvoja
 - propagovať založenie a udržanie inštitúcií podporujúcich rozvoj mikroregiónu
 - zlepšovať prístup k informáciám o zdrojoch a nástrojoch podpory miestneho rozvoja
 - deliť zdroje na tvorbu miestnych rozvojových fondov (mini-grantové programy)

Človek a podpora inštitúcie

- zameraná na webovú stránku OZ VIPA na SR – linky na všetky vzdelávacie inštitúcie
- vzdelávanie od základu
- zamerať sa na požiadavky vzdelávania
- spolupracovať s municipalitami a pomáhať im so vzdelávaním
- pokračovať v hľadaní a vzdelávaní nových manažérov v mikroregiónoch

Politika EÚ v rozvoji vidieka

- zaistiť rast pridanej hodnoty využitím miestnych zdrojov a ich jedinečnosti
- obnoviť a posilniť vzťah k lokálnym hodnotám a vidieckej komunite
- propagovať revitalizáciu území a využiť znovuoobnoviteľné zdroje energie
- obhajovacie aktivity zamerané na: dotovanie manažérov mikroregiónov, pomoc s tvorbou stratégií a programov ekonomického a sociálneho rozvoja

Vidiecky parlament

- prispôbiť VIPA situácii v regiónoch a posilniť ich regionálnu štruktúru
- definovať koncepciu mikroregiónu v duchu partnerstva
- obnoviť spoluprácu so ZMOS-om, prostredníctvom starostov
- rozšíriť informácie o OZ VIPA na SR a prístupe LEADER
- rozšíriť web stránky o linky na Regionálne Vidiecke parlamenty
- pracovať s integrovanou sieťou Agentúr Regionálneho Rozvoja

Výsledky:

- medzinárodná úroveň** – OZ VIPA na SR sa stal súčasťou Európskej vidieckej siete
- národná úroveň** – iba jeden úspech – pri obrane záujmov vidieckych oblastí, OZ VIPA na SR sa stal akceptovanou organizáciou pracovnej skupiny pre prípravu programových dokumentov
- získali sme grant OSF na projekt „Verejná konzultácia novej vidieckej politiky“
- vyškolili sme 72 pracovníkov pre lokálny manažment
- vyškolili sme 11 odborníkov pre prístup LEADER
- Nesplnené požiadavky:
- vidiek ešte nie je legislatívne definovaný a nie sú vytvorené štatistiky o vidieckych oblastiach

- nie je vytvorená inštitucionálna koordinácia vidieckeho rozvoja na národnej úrovni
- nie sú vytvorené národné podporné nástroje pre prístup LEADER
- nie je založená spolupráca pre vidiecku info stránku

Negatíva.

- na konci roku 2006 nie sú vytvorené Regionálne Vidiecke parlamenty vo všetkých regiónoch v SR
- najaktívnejší Regionálny Vidiecky parlament je v regióne Banská Bystrica, iné regióny majú problém s vlastným programom a so získavaním členov
- nie sme schopní získať podporu pre vidiecke oblasti na národnej úrovni. Sila nášho hlasu „hlas vidieka“ je tak veľmi nedostatočná na dosiahnutie jednoduchšej zmeny v štátnom rozpočte
- máme rezervy v budovaní vlastného imidžu
- neuspeli sme v získavaní zdrojov zo štátneho rozpočtu pre podporu vidieckeho rozvoja

Štvrté Fórum Vidieckeho parlamentu (20. – 21. 10. 2006, Hľpa)

- Výstupy sú opäť založené na výsledkoch získaných v pracovných skupinách na témy: Lokálna vláda, Vidiecky podnikateľ, Mimovládne organizácie
- **prijalo za prioritu VIPA na nasledujúce dvojročné obdobie presadzovanie presnej implementácie programu LEADER v zmysle nariadenia Rady Európy 1698/2005**
- **sa obracia na vládu, ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja, ministerstvo pôdohospodárstva a ministerstvo životného prostredia, aby prizývali VIPA, ako reprezentanta vidieka, k diskusií a tvorbe programových dokumentov k novému programovaciemu obdobiu, k formulovaniu dlhodobej koncepcie a smerovaniu trvaloudržateľného ekonomického oživenia vidieka a k tvorbe legislatívnych noriem**
- **poveruje predsedníctvo VIPA:**
 - uskutočniť audit úspešnosti doterajších cieľov VIPA od roku 2000 prostredníctvom zapojenia vonkajšieho, nezávislého subjektu
 - vyzýva členov k vzájomnej spolupráci i smerom navonok na miestnej a regionálnej úrovni

Piate Fórum Vidieckeho parlamentu (17. – 18. 10. 2008, Bytča)

Piate Fórum Vidieckeho parlamentu na Slovensku odporúča, aby organizácie zahrnuté v sieti OZ VIPA na SR zaviedli v nasledujúcich dvoch rokoch nasledujúce priority:

Vidiecky rozvoj:

- zúčastniť sa na tvorbe strategických dokumentov „Rozvoj vidieka po roku 2013“ – posúdiť, analyzovať, participovať a komentovať. Zapojenie partnerských organizácií.
- vytvoriť návrhy konkrétnych činností pre udržateľný vidiecky rozvoj – Odborné pokyny k vidieckemu rozvoju. Udržanie tradičných hodnôt a tradičných dedín v podmienkach intenzívneho vývoja. Legislatívna definícia „vidieckych oblastí a vidieka“

Obnova dediny

- propagovať funkčnosť Programu obnovy dediny – intenzívny ekonomický a sociálny rozvoj vidieckych oblastí nemôže narušiť nahromadené kultúrne dedičstvo slovenského vidieka, „dediny“ nestratia svoj vidiecky charakter
- pomáhať udržať dotovanie z Programu obnovy vidieka

Životné prostredie

- vzdelávanie obyvateľstva v oblasti životného prostredia – Riadenie odpadov a separovania. Aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o životnom prostredí a motivácia obyvateľov
- participovať na tvorbe nových zákonov - „Manažment zachovania prírody a vidieka“
- zjednotiť legislatívnu vyhlášku v chránených územiach

Obchod vo vidieckych oblastiach

- predkladať návrhy legislatívnych zmien – Zhoda so zákonmi Programu vidieckeho rozvoja. Prospech z tvorby pracovných miest vo vidieckych oblastiach (samozamestnávanie, malí zamestnávateľia). Rozvoj podpory predaja produktov (predaj z fariem)
- komunikácia s obchodnou sférou o smerovaní vývoja na vidieku – informačné aktivity prostredníctvom web stránky, tlačenej materiálov, vzdelávacích aktivít
- zvýšiť zodpovednosť Vlády za rozvoj mikroregiónov

- **ónov a municipalít** – Využitie možností miesta (priestoru) – plánovanie a dokumentácia pre podporu koncepčného rozvoja dediny. Podporovanie rozvoja e-governmentu (elektronizácia verejnej správy) v minucipalitách
- **legislatívne vymedzenie** „vidieckych oblastí a vidieka“ – predaj z farmy (z dvora?)

Vidiecky turizmus

- propagovať legislatívnu podporu vidieckeho turizmu
- poskytovať poradenstvo, školenia a databázy dobrých príkladov

Rovnosť príležitostí

- podporiť tvorbu komunitných rozvojových programov – Podpora rozvoja sociálneho kapitálu. Diverzifikácia pracovných príležitostí vo vidieckych oblastiach. Prijímať opatrenia proti vyludňovaniu vidieka a sociálnej exklúzie. Tvoriť udržateľné komunity.
- vytvoriť podmienky na zamestnávanie žien v živote komunity – Hľadať aktívne ženy a zapájať ich do riadenia života komunity.
- vzdelávanie aktívnych obyvateľov v komunálnej politike

Šieste Fórum Vidieckeho parlamentu (22. – 23. 10. 2010, Košice)

Stanovenie poslanca VIPA na SR:

- presadzovať zvýšenie kvality života vo vidieckych oblastiach
- podporovať vidiecke iniciatívy, usilovať sa (bojovať za) vidiecky rozvoj

Priority

Priority programu vidieckeho rozvoja stanovené Fórum Vidieckeho parlamentu sú nasledovné: obhajovanie, vzdelávanie, propagácia (podpora), vzťahy s verejnosťou, medzinárodná spolupráca, ochrana životného prostredia, podpora regionálneho rozvoja, rovnosť príležitostí a sieťová spolupráca.

Janka Mikušáková
Lucia Vačoková
Maria Behanovska

SVETOVÝ DEŇ VIDIECKYCH ŽIEN

Je veľa žien, ktoré svojou prítomnosťou v prostredí, v ktorom pôsobia, kde žijú, robia život krajším. Určite sa o to veľmi snažia. Niektoré majú svoju rodinu, deti a domácnosť. Sú to napríklad dôchodkyne, ktoré by sa mohli už len venovať a tešiť sa zo svojich vnúchat. Ony však popri tom stihajú rôzne iné aktivity. Patria sem mamičky na materskej dovolenke, slobodné ženy bez rodiny, starostky, úradníčky, živnostníčky alebo ženy, ktoré sú zamestnané v najrôznejších oblastiach. Berieme ich ako samozrejmosť – sú to naše susedky, mamy, kolegyne. Ale to, čo pre svoje okolie a komunitu robia, nie je samozrejmosťou. Robia to vo svojom voľnom čase, na úkor svojej rodiny, dobrovoľne. Stretávame ich takmer na všetkých kultúrnych alebo športových akciách v obci. Sú tam, kde sa konajú výstavy. Venujú sa deťom v rámci ich mimoškolských aktivít, organizujú výlety pre dôchodcov. Záleží im na tom, aby sa ľudia neuzatvárali pred ostatnými, aby sa stretávali a aby „obec žila“.

Sú pre svoje okolie zdrojom energie, dobrých nápadov. Sírila dobrú náladu, inšpirujú ostatných. Preto sme chceli v rámci osláv Svetového dňa vidieckych žien 15. októbra, aspoň touto formou (vyhlásením súťaže) odmeniť, morálne oceniť a podporiť vidiecke ženy – líderky a upozorniť na ich výnimočnosť.

Defilé víťaziek celoslovenského kola súťaže Líderka roka 2010 na doskách Divadla J. G. Tajovského vo Zvolene.

LÍDERKA 2010

Vidiecky parlament na Slovensku vyhlásil 9. ročník súťaže Líderka 2010. Slávnostné vyhlásenie sa konalo v DJGT vo Zvolene, kde sme si mali možnosť pozrieť divadelné predstavenie Čertice v podaní Zvolenských divadelníkov. Po skončení divadelného predstavenia, sa nám prihovoriť predseda VUC Banskobystrického kraja Vladimír Maňka. V jeho prihovore vyzdvihol úlohu ženy, ako si ich nesmierne váži a bez žien by bol určite náš život veľmi sivý, nudný a neplnohodnotný. Vyzdvihol líderstvo žien, ktoré niečo v živote dosiahli. Poukázal aj na našu obec Dobrá Niva, kde minulý rok si ocenenie odniesla naša pani starostka Ing. Marta Šýkorová v kategórii Líderka 2009 ako politička

Ocenené ženy za Banskobystrický samosprávny kraj.

a žena pracujúca vo verejnej správe, kde našu obec doviedla do víťazného konca v súťaži Dedina roka 2009. Po prihovore sme netrpezlivo čakali na vyhlásenie výsledkov. Najprv sa vyhlasovali líderky za banskobystrický kraj. Nominovaných bolo cca 64 žien zo všetkých 13 okresov kraja a celého Slovenska. Netušili sme že zo 4 kategórií si ceny v dvoch kategóriách ocenenie donesú práve k nám do Dobrej Nivy.

Líderkami 2010 v kategórii PODNIKATELKA a žena podnikajúca na vidieku si prvenstvo odniesli naše spoluobčianky: Anna Jergová a Darina Horečná za spoločnosť NAURU, kde dlhé roky podnikajú a sú preslávené dobronivskými koláčmi.

Mimoriadnu cenu v kategórii Líderka 2010 AKTIVISTKA si odniesla naša spoluobčianka Mária Cúthová, za aktívnu prácu v klube dôchodcov a zväzu telesne postihnutých ako aj aktívny prístup pri všetkých obecných aktivitách.

Prihovor predsedníčky VIPA, Márie Behanovskej.

Bol to nádherný pocit. Keď zo 6 ocenených žien za Banskobystrický kraj sa 2 ceny odnášajú práve k nám do Dobrej Nivy.

Ešte mi nedá nespomenúť že aj okres Zvolen sa nedal vôbec zahanbiť a odniesol si najviac ocenení. Okrem našich už spomenutých žien, si cenu odniesla ako Líderka POLITIČKA za BB kraj Mgr. Alžbeta Staniková zo Zvolena dlhoročná podporovateľka našej obce Dobrá Niva. V rámci odovzdávania celoslovenského ocenenia si cenu v kategórii Líderka 2010 REMESELNÍČKA odniesla Janka Roziaková zo Zvolena za výrobu ovčieho syra a ovčej vlny. Práve Roziakovci majú prenajatú pôdu obce Dobrej Nivy a podnikajú na Michalkovej a vo Zvolene.

Nádherný večer sme mali možnosť stráviť v perfektnéj spoločnosti ocenených žien. Všetkým oceneným srdečne blahozeláme.

Bc. Branislav Krajč

Vidiecka žena roka – Líderka 2010 – Víťazky za SR

Kategória „Politická“:

MVDr. Kvetoslava Supuková z Vyšného Žipova – 1211 obyvateľov, starostka – rozvíja cezhraničnú spoluprácu SR – Poľsko, oživil sa kultúrny život v dedine.

Kategória „Aktivistka“:

PhDr. Vanesa Vančová Šteinerová z Trnavy, je riaditeľka RRA TK – aktívne realizuje, plnenie úloh a marketingu RRA TK, priamej projektovej činnosti (v oblasti predvstupovej a povstupovej pomoci z fondov EU) s komplexným balíkom služieb pre klientov, ktorými sú zväčša zástupcovia samospráv, ale i podnikateľské subjekty a ostatní, realizuje – tréningy, kurzy, školenia, workshopy – všetky aktivity vyplývajúce z poslania RRA TK a jej stanov.

Kategória „Podnikateľka“:

Janka Thomková – cukrarská výroba – sklené vitráže – agroturistika – penzión – zabezpečujú catering na rôzne príležitosti.

Kategória „Remeselníčka“:

Jana Roziaková – kategória Líderka remeselníčka SR náplňou jej života je práca, rodina, charita. Vyrába syry, jogurty, spracúva vlnu, tká, pradije.

Mimoriadne ocenenie:

Andrea Vadkerti – Líderka – bez hraníc – Bratislava. Jej poslaním je motivovať a inšpirovať ľudí, aby žili svoj život naplno a zanechali za sebou lepšiu spoločnosť. Vlastná nadácia – Nadácia pomoc deťom v ohrození, hovorkyňa Hodiny deťom

Eva Zimová – Veda – výskum – Nové Zámky. Eva Zimová je konateľkou Akciovej spoločnosti Globcom. Spoločnosť Globcom vyrába vysokoúčinné prírodné antihyperpetiká na báze cesnaku. Spomínané výrobky boli ocenené na medzinárodnej farmaceutickej výstave Inpharmed 2005 zlatou medailou. Prípravky radu Herpik boli vyvinuté na Slovensku a hodnotia sa ako originálny objav medicíny. Viac na www.herpik.sk.

Katégória	Kraj	Nominovaná	Obec
POLITICKÁ	Prešov	MVDr. Kvetoslava Supuková	Vyšný Žipov
		Mgr. Eva Arvayová	Sabinov
	Nitra	JUDr. Judita Trníková	Šarovce
		Ing. Rozália Szalay	Klížská Nemá
		Mgr. Martina Gašparová	Levice
		Ing. Jana Staňová	Žembovice
		Mgr. Renáta Koleničová	Nitra
	Trnava	Ing. Daniela Mizerová	Zeleneč
		Bc. Zdenka Mačicová	Košúty
		Mgr. Alena Jelušová	Madunice
	Žilina	Mgr. Mária Ondrejková	Beňadovo
	B. Bystrica	MUDr. Ľudmila Lysinová	Budča
		Ing. Božena Kováčová	Jánova Lehota
		Bc. Viera Šedivcová	Žarnovica
		Mgr. Alžbeta Staníková	Zvolen
AKTIVISTKA	Prešov	Doc. PaDr. Tatiana Matulayová	Prešov
		PhDr. Mária Pajzinková	Svidník
		Anna Capová	Humenné
		Mgr. Anna Gdovinová	Vranov n.Topľou
		Mgr. Miroslava Ručňáková	Stará Ľubovňa
		Mária Škrliková	Kamenica nad Cirochou
		Mgr. Mária Mišková	Humenné
	Nitra	Mgr. Daniela Gundová	Nitra
		Genovéva Horváthová	Čakajovce
		PaeDr. Lenka Udvardy-Liptáková	Levice
	Trnava	Ľudmila Fedorová	Trstín
		Ing. Zuzana Sýkorová	Trnava
		PhDr. Vanesa Vančová Šteinerová	Trnava
		Elena Krestová	Krakovany
	Bratislava	Mgr. Olga Mičková	Hlohovec
		Mgr. Andrea Vadkerti	Bratislava
	Žilina	JUDr. PhDr. Adriana Adamicová	Bobrov
		Marta Bakošová	Tvrdošín
	B. Bystrica	Jana Krnáčová	B. Bystrica
		Mária Cúthová	Dobrá Niva
		Darina Horečná	Dobrá Niva
		Mgr. Irena Milecová	Tisovec
		Anna Mokošová	Dobrá Niva

Vyhlasenie výsledkov za VÚC Nitra.

Ocenené ženy z VÚC Nitra.

Katégória	Kraj	Nominovaná	Obec
REMESELNÍČKA	Prešov	Barbora Šimková	Prešov
		Edita Sinčáková	Vranov n.Topľou
		Mária Molčányová	Ladomírová
		Monika Kerkešová	Nová Lesná
	Nitra	Mgr. Ľudmila Struková	Nitra
		Darina Kassaiová	Levice
	Žilina	Anna Olšová	Bobrovec
		Jana Roziaková	Zvolen
	B. Bystrica	Anna Rechtoríková	Poltár
		Danka Bakšová	Hrnčiarске Zalužany
		Mgr. Iveta Žlnková	Veľký Krtíš
		Mgr. Anna Kuzmová	Sv. Anton
		Cecília Blanárová	Stropkov
PODNIKATEĽKA	Prešov	Mgr. Milena Trybulová	Vranov n.Topľou
		Eva Zimová	Nové Zámky
	Nitra	Natália Viscápiová	Vozokany
		Dana Šmičková	Zeleneč
	Trnava	Janka Thomková	Dražkovce
		Ing. Janka Mikušáková	Martin
	Žilina	Ing. Darina Tomajková	Vitanová
		Dagmar Krížeková	B. Bystrica
	B. Bystrica	Marta Bušfyová	Ľubietová
		Anna Jergová	Dobrá Niva
		Darina Horečná	Dobrá Niva
		Ing. Arch. Zuzana Klasová	B. Bystrica
		Ingrid Sárincová	B. Bystrica

Veľké ďakujem

V mene celého organizačného tímu ďakujem všetkým sponzorom, ktorí venovali ceny oceneným ženám

2 víkendové pobyty pre dve osoby s plnou penziou v hoteli Bystričan, Stará Bystrica, venovala VIPA
4 víkendové pobyty s plnou penziou v hoteli Diamant, Dudince venoval Diamant Dudince
víkendový pobyt s plnou penziou v hoteli Termál, Vyhne, venoval hotel Termál
víkendový pobyt s plnou penziou v hoteli Park hotel v Hokovciach, Š Piry

kraslice s logom VIPA venovala VIPA SK (Ludmila Bátorová)
kraslicu z pštosieho vajcia venovala VIPA SK (Ludmila Bátorová)
darčkové tašky venovalo mesto Zvolen
darčkovú tašku s produktami spoločnosti Zadako, s.r.o. venovala firma Zadaco s.r.o.
darčkové balenie kozmetiky Mary Kay, s.r.o. venovala Mary Kay s.r.o.
knihu „Práca ženy nemá konca“ venoval NP IRR Bratislava
permanentku na skrášľovacu kúru venoval LINEA Salon s.r.o Banská Bystrica
sadu darčkov venovala starostka obce Dobrá Niva
prípravok Herpík venovala Akciová spoločnosť Globcom

vdaka patrí BBSK
Zvolenskému ženskému klubu
Inštitútu rodovej rovnosti v B. Bystrici, Nitre, Žiline, Prešove, Trnave
Adresáru firiem
Tlačiarňi NIKARA
Copy print Office B. Bystrica

A ďalším ľuďom a organizáciám s dobrým srdcom.

Mária Behanovská
predsedníčka
VIPA na Slovensku

VÍZIA ARGE

Vízia Európskeho pracovného spoločenstva pre rozvoj vidieka a obnovu dediny pre trvalo udržateľný rozvoj európskych dedín a vidieckych oblastí

1. Preambula: Vidiecka Európa

Európu z troch štvrtín tvorí vidiek. Približne polovica Európaniek/Európanov žije vo vidieckych regiónoch a viac ako 50% všetkých pracovných miest je umiestnených práve tam. Aj keď sa v priebehu rokov plošný podiel vidieckych oblastí len nepatrne zmenšil v porovnaní s aglomeráciami, jeho počet obyvateľov neustále klesá. Jeden jediný vidiecky priestor neexistuje. Oveľa skôr existuje široké spektrum rôznorodých typov vidieckych priestorov, ktoré sa prezentujú ako veľmi odlišné životné a ekonomické oblasti. Takto sa, napríklad, záujmové územia miest rozvíjajú viac a viac do podoby suburbánných aglomerácií, vyznačujúce sa rýchlym rastom počtu obyvateľov, enormným záberom plôch, ničením pôvodného krajinného obrazu, ako aj stratou identity. Na rozdiel od nich, regióny na periférii, ktoré nezriedka prezentujú svoju výsostne pôvabnú krajinu, sú veľmi časti konfrontované s takými javmi, ako odchod obyvateľov, prestálosť, nezamestnanosť a ekonomická vyprázdnenosť. Veľmi špecifické sú aj výzvy, ktoré stoja pred oblasťami s vysokým podielom hodnotných prírodných priestorov alebo so zameraním na poľnohospodársku výrobu, či turistický ruch.

Prírodné, kultúrna a historické jedinečnosti, rámcové hospodárske a spoločenské – politické podmienky, ekonomické a infraštruktúrne štandardy ako aj vzdialenosti od centier zapríčiňujú zreteľné rozdiely medzi vidieckymi priestormi medzi severom a juhom Európy, medzi starými a novými členskými krajinami, ale dokonca aj vo vnútri jednotlivých krajín – v neposlednej rade aj vzhľadom na funkcie, ktoré majú a sú schopné plniť: priestory pre život a stretávanie sa, pre regeneráciu a vyrovnanie, voľný čas a oddych, priestory pre prácu a hospodársku činnosť.

Dediny prechádzali a prechádzajú neustálymi zmenami a poskytujú priestor pre rôzne formy práce a života. Narastajúca mobilita, informačné a komunikačné technológie búrajú priestorové hranice. Na mnohých miestach tradičné sociálne skladby miznú a vidiecky spôsob života sa mieša s mestskými vzormi.

Medzi mestom a dedinou sa skutočne vytvára čoraz hustejšia sieť vzájomných vzťahov a závislostí. Z toho vyplývajú početné výzvy, nové alternatívy a šance, ale aj pritažujúce problémy hlavne tam, kde prevažujú politické a spoločenské hierarchie medzi mestom a dedinou, pokusy o prispôbenie sa bez spätnej väzby, či seba zničujúce nepriateľstvá.

Politika Európskej únie pre vidiecke oblasti

Dôležitým sprievodcom vidieckych oblastí, ktoré sú pripravené nastúpiť cestu smerom k budúcnosti, je Európska únia. Už v zakladajúcej zmluve z Maastrichtu jedným z cieľov je zmenšenie zaostalosti vývoja znevýhodnených oblastí vrátane vidieckych regiónov. Tým sa posilňuje hospodárska a sociálna súdržnosť a podporuje harmonické spolužitie. Regionálne štruktúry a koncepcie nadobúdajú v posledných rokoch na význame, rozvíjajú sa aktívne a cielavedomá politika integrovaného rozvoja vidieckych oblastí. Kohézna politika Európskej únie podporuje rast a pokrok vidieckych regiónov na rôznych úrovniach jednaní a protestuje proti rozsiahlym požiadavkám na znížovanie prostriedkov na rozvoj vidieka a proti úplnému uvoľneniu poľnohospodárskych trhov.

Vítané rozšírenie Únie v posledných rokoch však postavilo štruktúrnú politiku EÚ a politiku rozvoja vidieka a obnovy dediny pred ďalšie a ťažké výzvy, ktoré sa vyznačujú najmä v nových členských štátoch extrémnym usporiadaním a rozdielmi v poľnohospodárstve, vysokou nezamestnanosťou vo vidieckych oblastiach a na mnohých miestach absenciou účinných občiansko – spoločenských organizácií, ktoré by zastupovali záujmy vidieckeho obyvateľstva.

Z tohto dôvodu prijalo Valné zhromaždenie Európskeho pracovného spoločenstva pre rozvoj vidieka a obnovu dediny túto „Víziu trvalo udržateľného rozvoja európskych dedín a oblastí“.

2. Ciele & zámery

Európske pracovné spoločenstvo pre rozvoj vidieka a obnovu dediny (ďalej ARGE) jedná s vedomím, že vidiecke regióny predstavujú nesmierne bohatstvo

Európy. Je presvedčené, že vidiecky priestor zohráva kľúčovú úlohu v rozvoji Európy a že sa politika v jeho prospech odzrkadlí v záujme blaha celej spoločnosti. Politika pre vidiecky priestor musí byť nasmerovaná tak, aby mohla podporovať ekonomický potenciál a zamestnanosť v dedinách a vidieckych komunitách, a zároveň aby rozhodne zvyšovala kvalitu života jej obyvateľov. Okrem toho by mala prispievať k formovaniu vidieckych oblastí ako samostatných, nezameniteľných a neprehliadnutelných prírodných, kultúrnych a sídelných priestorov, v ktorých vystupujú ako rovnocenní partneri tradície a inovácie, ako aj forma a funkcia.

Rozvoj vidieka musí stavať na takej politike, ktorá zodpovedá princípom trvalej udržateľnosti a subsidiarity, sleduje integrovaný prístup, poskytuje dôsledne priestor pre aktívnu občiansku spoločnosť a usiluje o sietovanie všetkých relevantných síl a prostriedkov, najmä Miestnej a Regionálnej Agendy 21.

Úspešný rozvoj vidieckych oblastí Európy predpokladá rozsiahle inovatívne a kreatívne akčné stratégie, ako aj opatrenia a riešenia zvlášť pre každú jednotlivú oblasť. Toto si vyžaduje prekonanie sektorových a geograficky vymedzených spôsobov myslenia: k slovu sa dostáva interdisciplinarita ako aj horizontálna a vertikálna spolupráca najrôznejšieho druhu.

Zvláštnu pozornosť je potrebné venovať tomu, aby vidiecke oblasti mohli zaujať a vyplniť svoje miesto vedľa metropolitných regiónov a aglomerácií bez akéhokoľvek hierarchického zaradenia. Vzájomné závislosti a prelinanie by sa mali využívať ako veľká šanca pre plodnú spoluprácu medzi rovnocennými, ale zároveň odlišnými a samostatnými partnermi, ktorí idú spoločne kus cesty svojho rozvoja.

Ľudia na dedinách musia byť spôsobilí a musia byť motivovaní k tomu, aby dokázali rozvíjať vízie a konkrétne angažovanosť a mobilizovať vlastné sily na zlepšenie svojich životných podmienok. Nemali by len prevziať zodpovednosť za vlastný domov, ale mali by sa zaujímať a angažovať aj v regionálnych, národných, spoločenských a globálnych záujmoch, ako ochrana ovzdušia, ochrana pôdy, iniciatíva Globálny Marshallov Plán, či poctivý obchod.

3. Metódy & stratégie

V strede záujmu je človek

Kľúčom ku každému pozitívnemu rozvoju je človek, jeho intelektuálne, sociálne a emocionálne schopnosti, jeho pripravenosť angažovať sa

a prevziať zodpovednosť. Rozvoj vidieka musí preto intenzívne podporovať vôľu na svojpomoc.

Podstatnú úlohu v politike a správe zohráva možnosť intenzívneho spolupodporovania občanov/občanov. Takýmto spôsobom je možné očakávať kvalitnejšie riešenia, zvýšenie spokojnosti s prácou zainteresovaných a dopady na znižovanie nákladov. Okrem toho, prežitý úspech posilňuje pocit pospolitosti a sociálnej súdržnosti. Zvláštny dôraz je potrebné neustále klásť aj na zapojenie expertov/expertov verejnej správy a iných relevantných inštitúcií a organizácií, ktorí sú schopní pôsobiť ako kompetentní partneri.

Účasť občanov/občanov na rozhodovacích procesoch predpokladá neustálu vzdelávaciu, informačnú a motivačnú prácu tak, aby sa špecifické schopnosti a zručnosti prebúdali a ďalej rozvíjali, aby sa povedomie pre zvláštne problémy vidieka posilňovalo a aby sa iniciovalo kooperatívne, inováčné a podnikateľské jednanie. Spoluúčasť nesmie byť len trpená, ale musí byť aj inštitucionalizovaná. Ide konkrétne o to, aby sa vytvorili vhodné informačné, komunikačné a účastnícke štruktúry, ktoré budú zaručovať nepretržitú občiansku angažovanosť na úrovni zvolených zástupcov a tým poskytovať priestor pre nové, zodpovedné spoločenstvo.

Subsidiarita & dobrá správa (Good Governance)

Kľúčovou úlohou regionálnych, národných a európskych autorít je poskytnúť malým jednotkám vo vidieckom priestore nielen dostatok zdrojov, ale aj nutnú voľnosť tak, aby sa mohla uplatniť subsidiarita. Miestna samospráva, ktorá je zodpovedná za udržanie, resp. opätovné dosiahnutie dôvery občanov/občanov v politiku, pri tom predstavuje dôležitý stavebný kameň. Úlohou politiky musí byť otvárať obyvateľstvu úprimné, realistické, únosné, a dlhodobo spoľahlivé perspektívy. Tie sú základom pre formulovanie vízií a pre realizáciu konkrétnych projektov zameraných na trvalé zlepšenie hmotných a nehmotných životných podmienok všetkých zainteresovaných.

Politika pre vidiecke oblasti by mala byť zrozumiteľná a transparentná. Rozhodnutia, obsadzovanie postov a zadávanie úloh by malo prebiehať podľa objektívnych kritérií, nezávislé kontrolné mechanizmy by mali byť zriadené všade tam, kde ešte nie sú. Politika a správa by mali fungovať koherentne.

Interdisciplinarita

Regionálna politika a správa musia byť po strategickú stránku mnohostranne organizované. Hospodárska, infraštruktúrna, environmentálna, poľnohospodárska, kultúrna a sociálna politika, ako aj ďalšie oblasti politiky musia spolu veľmi úzko pôsobiť, aby sme mohli primerane hovoriť o komplexnom rozvoji vidieka. Je nutné zabrániť nevyváženosti, napríklad v neprospech kultúrneho a sociálneho vybavenia. Zvláštnu pozornosť je potrebné venovať zapojeniu schopností, zručností a poznatkov vedy, umelcov/umelcov a ďalších kreatívnych ľudí. Integrovaný rozvoj vidieka vyžaduje združovanie a pružnosť podporných programov a kompetencií, ako aj podporných občianskych iniciatív. Zvláštny význam pri tom nadobúdajú poradenské aktivity a iné ponuky služieb zo strany správy. Interdisciplinárna koordinácia sa musí vžiť v malom aj veľkom rozsahu a vyžaduje podporu zo všetkých politických úrovní.

Spolupráca

Spojenectvá a spolupráca medzi obcami sú nevyhnutnou stratégiou pre úspešný rozvoj vidieckych priestorov. Umožňuje zvládnuť výzvy a riešiť problémy komunálnej zodpovednosti, ktoré by boli nad možnosti jednotlivých obcí. Medziobecná spolupráca je dôležitá nielen z dôvodu lepšieho pôsobenia smerom navonok, ale aj z dôvodu vybudovania a rozširovania spoločnej, životaschopnej kultúrnej identity smerom dovnútra. Okrem toho je spolupráca podstatným predpokladom efektívnu, synergickú realizáciu regionálnych rozvojových koncepcií. Úlohou pre budúcnosť pre všetkých, ktorí sa zaoberajú rozvojom vidieckych komunit, musí byť iniciovať a podporovať takúto spoluprácu. Dobrým rámcom pre to môže byť aj implementácia iniciatívy LEADER. Súčasťou obnovy dediny, integrovaného rozvoja vidieka a regionálneho rozvoja je veľmi dôležitá pre naštartovanie a udržanie svojbitej obnovy a znovuoživenia, ako aj pre to, aby z tejto dynamiky mohli všetci profitovať. Na základe silných regionálnych rozvojových stratégií môžu jednotlivé obce rozvíjať ďalej svoj vlastný profil v rámci miestnych sietí a za pomoci rozvoja vidieka a obnovy dediny. Rozsahom malé iniciatívy určite urobí dobre, keď sa budú zaujímať aj o politiku na národnej, nadnárodnej a európskej úrovni a keď sa budú snažiť ju pochopiť a sebavedome spoluvytvárať. Rozsahom veľká politika a správa musí zaistiť takú voľnosť a takú klímu, ktorá umožní dynamický rozvoj a výhodné podmienky malým iniciatívam.

Partnerstvá

Pre pozitívny rozvoj je podstatná spolupráca medzi mestom a dedinou, do ktorej obe strany vnášajú svoje silné stránky a kvality a môžu využívať z nej prameniacu synergiu. Predpokladom ale je, že sa musí upustiť od vzájomnej konfrontácie alebo takého spôsobu vzájomného vyrovnávania sa, ktoré spôsobí stratu jedinečnosti, výhradného postavenia a identity jednotlivých životných priestorov. Cieľom má byť dosiahnutie nie rovnakých, ale rovnocenných životných podmienok, ako aj rovnováhy zaručujúcej vysokú kvalitu života ako v meste, tak aj na dedine. Za obzvlášť nápomocnú pre plodné partnerstvá medzi mestami a dedinami sa považuje harmonizácia princípov integrovaného rozvoja vidieka a integrovaného rozvoja miest.

Public Private Partnerships, verejno – súkromné partnerstvá, teda partnerské spolupôsobenie verejného a súkromného sektora, môžu veľmi pozitívne pôsobiť na dynamiku rozvoja. Je ale potrebné dbať na to, aby sa pri tom nejednalo len o čisté finančné obchody, ale o dlhodobú, zmluvne upravenú spoluprácu, v rámci ktorej každý zo zúčastnených vnáša na prospech všetkých svoje silné stránky, schopnosti a zdroje.

Rozmanitosť ako hodnota

Rozmanitosť dedín a vidieckych regiónov sama osebe predstavuje veľké bohatstvo a hodnoty. Zaslúhuje si preto náležité ocenenie nielen z estetického hľadiska a z pohľadu jej funkcie posilňujúcej identitu, ale napomáha aj pri hľadaní adekvátnych riešení pre najrôznejšie výzvy. Cieľom politiky pre vidiecke priestory preto musí byť udržanie rozmanitosti, zohľadnenie sociálnej, kultúrnej, prírodnej, ekonomickej a regionálnej bohatosti a predchádzanie pokusom o vyrovnanie vidieckych priestorov alebo o ich prispôsobenie sa mestám a aglomeráciám.

4. Oblasti jednaní & akčný rádius

Rozvoj vidieckych regiónov vyžaduje rozsiahle nasadenie, ktoré sa popasuje s navzájom poprepлетanými výzvami a problémovými oblasťami a otvorí nové cesty k využitiu potenciálnych príležitostí. Integrovaný rozvoj vidieka cez vidiecky (regionálny) rozvoj a obnovu dediny môže znamenať rozhodujúci prínos. V nasledujúcich kľúčových bodoch sú popísané úlohy a nutné realizačné kroky. Vybraný výpočet oblastí nie je zoradený podľa nejakých prio-

rit, uplatní sa výlučne len pri vzájomnej súčinnosti. Podľa konkrétnej situácie v regióne a východiskových podmienkach bude na jednotlivé oblasti kladený väčší, resp. menší dôraz.

Podnikanie a pracovné miesta

Vidiecky priestor podliehal a aj stále podlieha obrovským štrukturálnym zmenám. V porovnaní s mestskými centrami to viedlo v mnohých vidieckych regiónoch k zníženiu ekonomickej sily a zmenšeniu ponuky pracovných príležitostí. A tak mnoho mladých a angažovaných ľudí opúšťa svoje dediny a stahuje sa tam, kde sú pracovné miesta a ekonomický rast. Životaschopnosť regiónu je ale potrebné vnímať v úzkej súvislosti s jeho ekonomických potenciálom. Preto je veľkou výzvou tento nevyhnutný ekonomický základ trvalo udržateľne a ekologicky znesiteľne posilňovať. Principiálne je potrebné stavať na starostlivosti a dynamizácii jestvujúcich miestnych podnikov a na tvorbe nových kvalifikovaných pracovných miest. Najdôležitejším pritom bude podnietenie vzniku nových inovatívnych podnikov, hlavne v rozsahu stredne veľkých remeselných prevádzok, v živnostiach a priemysle, v sektore obnoviteľných zdrojov, alternatívnych energií, vidieckeho turizmu, zdravia a iných moderných služieb. Konkrétne:

- podpora vzniku prevádzok využívajúcich regionálny potenciál a výrobu a distribúciu regionálnych produktov,
- znovuoživenie tradičných remeselných zručností v spojení s turistickými aktivitami,
- zriadenie technologických, inovatívnych centier s ponukou atraktívnych a inovatívnych služieb,
- zriadenie podnikateľských vnútorných sietí na vzdelávanie a synergiu
- rozvoj takých modelov zamestnanosti, ktoré uľahčia skľbenie rodičovstva a povolania,
- vytváranie kvalifikovaných pracovných miest so zvláštnym zreteľom na cieľovú skupinu žien,
- podpora pracovných miest typu „time-sharing“ (pozn. prekladateľa: zdieľanie zdrojov IT viacerými užívateľmi), napríklad v teledomoch,
- presadzovanie decentralizácie, prípadne aj privatizácie vybraných oblastí verejného sektora,
- zapojenie potenciálu vysokých škôl a univerzít do miestneho a komunitného rozvoja a širšie nasadenie v oblasti rozmiestnenia jednotlivých inštitúcií vo vidieckom priestore. Všeobecne, pre podporu „ekonomiky na vidieku“ platí, že poľnohospodárstvo a lesníctvo, živnosť, remeslá, služ-

by a turizmus by mali byť efektívne zosieťované, prepravné cesty by mali byť čo najkratšie a malo by sa predchádzať zataženiu životného prostredia. Okrem toho je na prekonanie miestnych nevýhod veľmi potrebné plošné vybavenie vysokorychlostnými dátovými sieťami. Napriek tomu však dátové diaľnice nemôžu nahradiť rozsiahle dopravné koncepcie a prispôbené dopravné infraštruktúry. Tieto sú a aj naďalej zostávajú dôležitým predpokladom pre zlepšenie dostupnosti pracovných miest a uplatnenia regionálnych produktov na trhu. Okrem toho sa podstatnou mierou podieľajú na tom, ako sa podarí využívať turistický potenciál vidieckeho regiónu.

Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo

Poľnohospodárske a lesnícke podniky plnia rôznorodé funkcie a preto zostávajú aj v budúcnosti neodmysliteľnými aktérmi vo vidieckych oblastiach. Priamo aj nepriamo vytvárajú pracovné miesta a posilňujú tým ekonomickú základňu. Súčasne sú podstatnou časťou dedinského spoločenstva a základom funkčných dedinských štruktúr. V neposlednom rade vzhľadom na svoj veľký plošný podiel určujú svojou činnosťou hospodárenie v krajine a tým pádom aj charakter a vzhľad kultúrnej krajiny. Tieto dôležité ekonomické, ekologické, sociálno-spoločenské a kultúrne prínosy lesníctva a poľnohospodárstva majú zároveň nesmierny vplyv na atraktivitu vidieckych priestorov. Integrovaný rozvoj života vidieckych regiónov a dedín môže byť len vtedy úspešný, keď sú do neho vtiahnuté aj poľnohospodárske a lesnícke podniky. Konkrétne sa pri nich jedná o podporu a prehlbovanie nasledovných stratégií a opatrení:

- výroba, skľatňovanie a distribúcia zdravých potravín,
- vytváranie spoločností na pestovanie a predaj regionálnych značkových produktov,
- výroba a distribúcia obnoviteľných surovín a alternatívnych energií,
- zapojenie predradených a nadväzujúcich hospodárskych oblastí do regionálneho reťazca tvorby hodnôt,
- rozvoj a modernizácia ponuky agroturizmu,
- ich zahrnutie do služieb a starostlivosti v rámci jednoduchých komunálnych sociálnych úloh,
- starostlivosť a udržanie regionálne charakteristickej kultúrnej krajiny,
- starostlivosť o zachovanie zdravej pôdy, vody a vzduchu.

Pri posilňovaní regionálnych funkcií je ale potrebné brať ohľad aj na to, že poľnohospodárske a lesnícke podniky by mali byť konkurencieschopné aj v nadregionálnom meradle. Pre dobré výrobné podmienky je preto zásadné zaistiť zachovanie úrodných a produktívnych pôdných plôch ako aj zlepšenie poľnohospodárskej štruktúry zaistením moderného vidieckeho infraštruktúrneho vybavenia a vhodnými opatreniami obnoveného usporiadania pozemkov.

Len za pomoci takejto zdvojenej stratégie je možné na jednej strane zabezpečiť celoplošné a trvalo udržateľné obhospodarovanie kultúrnej krajiny a na strane druhej zvládnuť ohromnú výzvu trvalého zabezpečenia obživy pre výrazne rastúci počet svetového obyvateľstva.

Krajina, pôda, voda a ekológia

Nenarušené životné prostredie je podstatným predpokladom pre dosiahnutie kvality života na dedine. Čistá pitná voda, čistý vzduch a zdravá pôda sú ale aj nad rámec toho – ktorého regiónu nevyhnutné podmienky pre život a služby vidieckych ekosystémov pre mestské centrá. Kľúčovú úlohu vo vzťahu k ekologickej kvalite regiónu zohráva lesníctvo a poľnohospodárstvo. Uplatňovaný spôsob hospodárenia však ovplyvňuje životné prostredie nielen priamo, ale aj nepriamo, pretože rozhodujúcim spôsobom ovplyvňuje udržiavanie a tvorbu kultúrnej krajiny, ktorá by bez primeraného hospodárenia spustla. Regionálne odlišné krajinné typy ako výsledok trvalo udržateľného hospodárenia v krajine poskytujú životný priestor mnohorakému rastlinstvu a živočíšstvu. Okrem toho garantujú nezameniteľný obraz a vzhľad krajiny a preukazujú seba ako priestor pre oddych s významným turistickým potenciálom. Vo svojom úsilí udržať, resp. zlepšovať vysokú kvalitu životného prostredia a zachovávať ekologickú výkonnosť krajiny a hospodárenia v krajine vytvárajú rozvoj vidieka a obnovu dediny tesne partnerstvá s poľnohospodármi a lesníkmi. Ako cennou pomocou v tomto úsilí sa javia podporné programy EÚ, ako aj ekologicky nasmerované opatrenia v rámci integrovaného rozvoja vidieka. Na druhej strane je ale potrebné získať aj spotrebiteľky/spotrebiteľov pre starostlivé a ekologicky únosné zaobchádzanie s vodou, potravinami a spotrebným tovarom.

Rozvoj vidieka a obnova dediny musia preto v nasledovných oblastiach posilňovať environmentálne povedomie a vyzývať ku konkrétnym činom:

- ohladuplné a šetrné zaobchádzanie s prírodným bohatstvom, zvlášť so zdrojmi pôdy a vody, prostredníctvom ekologicky orientovaného ďalšieho rozvoja krajinných a poľnohospodárskych štruktúr vytváranie trvalo udržateľných systémov využívania krajiny,
- realizácia programov kultúrnej krajiny,
- zakladanie biotopov a sietí biotopov,
- starostlivosť o prírodné plochy a biotopy na základe Európskeho dohovoru o krajine pri zohľadnení kultúrnych, ekologických, poľnohospodárskych, sociálnych a ekonomických aspektov
- presadzovanie decentralizovaných, pre demografický vývoj prispôbených a rozpočtami zvládnutelných infraštruktúr zásobovania a likvidácie,
- angažovaná účasť v akčných sieťach, ako Klimabündniss, či Bodenbündniss (spoločnosti na ochranu klímy, resp. pôdy)
- rozhodnutie sa pre regionálne, ekologicky únosné produkty.

Energie a klimatické zmeny

Rastúca spotreba energií a surovín z fosilných zdrojov vedie k hrozivo rastúcim ekologickým problémom a rozhodujúcim spôsobom prispieva ku klimatickým zmenám. Preto sú nevyhnutné „protistratégie“, ktorých riešenie sa javí v dvoch smeroch, pričom tieto nie sú alternatívne, ale sa navzájom dopĺňajú:

- úspora energií a zvýšenie energetickej efektívnosti
 - narastajúce využívanie obnoviteľných zdrojov energie, ako biomasa, voda, slnečná energia, fotovoltika, geotermálna a veterná energia.
- Rozvoj vidieka a obnova dediny považujú kombinovanú, ekologicky šetrnú a regionálnu výrobu energie za ekologickú nutnosť, ale vidia v nej aj obrovskú ekonomickú šancu pre vidiecky priestor. Samozrejmosťou je, že v popredí záujmu sú hľadiská, ako ochrana životného prostredia, zmena klímy, znižovanie závislosti na neistých trhoch s ropou a zemným plynom, zároveň je však potrebné očakávať značné dopady na rozvoj a zamestnanosť v oblastiach technológií, výroby a služieb. Prvým a najdôležitejším článkom reťazca tvorby hodnôt v rámci regionálnej produkcie energie je určite lesníctvo a poľnohospodárstvo, pričom je potrebné dodržať vyvážený vzťah medzi výrobou potravín a výrobou energetických surovín.

Veľké, centralizované zariadenia a prevádzky na spracovanie obnoviteľných energií a ich a zásobovanie obyvateľstvom spôsobujú dlhšími

prepravnými cestami nové environmentálne zaťaženie a okrem toho je ich nevýhodou aj to, že sa stráca tvorba hodnôt v regióne. Z pohľadu rozvoja vidieka a obnovy dediny je preto potrebné uprednostňovať regionálnu výrobu a distribúciu energie.

Celkovo sa kladie dôraz na nasledovné témy:

- ▶ preverenie a podľa potreby aj zvýšenie energetickej efektívnosti pri stavbách, strojoch a prístrojoch s motiváciou a podporou úspor energie,
 - ▶ presadzovanie decentralizovaného, čo možno priestorovo úsporného zásobovania energiami s obnoviteľnými alebo dorastajúcimi energetickými nosičmi,
 - ▶ ekologicky ohľaduplná výroba biomasy a poľnohospodárskych vedľajších produktov s čo možno najmenším využitím externej energie,
 - ▶ trvalo udržateľné obhospodarovanie a opatrenia na ochranu lesa s cieľom primerane využívať jeho bohatý potenciál ako obnoviteľný zdroj energie,
 - ▶ také priestorové usporiadanie, ktorého prioritou je energeticky úsporné stavebníctvo a bývanie, ako aj znižovanie nákladov na mobilitu,
 - ▶ spolupráca obcí a mikroregiónov s víziou dosiahnuť čo najväčšiu energetickú sebestačnosť.
- Mobilita a miestne zásobovanie

Mobilita je nevyhnutnou súčasťou ľudského života, pretože naše bytie a jednanie sa uskutočňuje na a medzi rôznymi miestami. Sídla a ich miesta zásobovania sú dopravným cieľom a zároveň dopravným zdrojom. Fungujúca prepravná sieť je základom dostupnosti a výmeny medzi jednotlivými miestami a tým pádom podstatná pre ich význam a pre kvalitu sídla.

Požiadavky na mobilitu u vidieckeho obyvateľstva sú vzhľadom na väčšie vzdialenosti a redšiu sídelnú štruktúru veľmi vysoké. Aby bola verejná doprava, ktorá musí byť z ekologických dôvodov stále uprednostňovaná, ešte viac účinnejšia, je potrebné spracovať obzvlášť kreatívne, mnohokrát aj medziobecne dobre nastavené koncepty. Individuálna doprava by mala byť ovplyvňovaná neustále rastúcou orientáciou na technológiu šetrnú k životnému prostrediu. V tejto oblasti sa kladú veľké očakávania hlavne na verejný sektor a priemysel, napríklad v poskytovaní tzv. komunálne využívaných elektromobilov, v užívateľsky priaznivom rozmiestnení bioplynových čerpacích staníc alebo v podpore nákupu vozidiel šetrných ku klíme.

Nadradeným cieľom je vytváranie menších, hustejších a dobre zosieťovaných sídelných štruktúr, ktoré disponujú uspokojivou úrovňou miestneho

zásobovania predmetmi dennej spotreby, ako aj zdravotníckymi, verejnými a inými modernými zariadeniami pre poskytovanie služieb. Tým sa dosiahne nielen redukcia dopravy, ale sa výrazne zvýši aj životná úroveň obyvateľstva. Pri rozhodovaní o zachovaní, či zrušení verejných služieb je vo väčšej miere potrebné zohľadňovať otázky dostupnosti a dosažiteľnosti týchto služieb pre občanov/občianov. Rovnakým spôsobom sa ale požaduje od občanov/občianov, aby sa zaujímali o svoje okolie, o možnosti rozvoja svojho sídla, mobility, nakupovania, resp. ich trvalo udržateľne spoluvytvárali. Rozvoj vidieka a obnova dediny sa ďalej konkrétne zasadujú o:

- ▶ vytváranie dostatočného miesta a bezpečného dopravného spojenia pre chodkyne/chodcov a cyklisty/cyklistov,
- ▶ zlepšenie imidžu a výstavba efektívnych a ekonomicky výhodných sietí verejnej dopravy,
- ▶ výstavbu zariadení typu Park-and-ride (pozn. prekladateľ: parkové domy pre autá s napojením na verejnú dopravu) a typu Bike-and-ride (pozn. prekladateľ: parkové domy pre bicykle s napojením na verejnú dopravu),
- ▶ ponuku flexibilných dopravných služieb, ako zberný taxík na zavolanie, či disko – autobusy,
- ▶ výstavba a využívanie možností moderných informačno – komunikačných technológií na minimalizáciu dopravných tokov,
- ▶ zosilnená práca s verejnosťou a budovanie povedomia verejnosti pre konkrétne činy občanov/občianov v oblastiach ako „osídlenie“, „schopnosti mobility“, „zaistenie miestneho zásobovania“.

Osídlenie a zastavané územie

Vidiecke obyvateľstvo si v minulosti osvojilo početné mestské hodnoty a tým značne poškodilo svoju kultúru. To sa odráža aj v oblasti výstavby. Staré domy, mnohokrát hodne ochrany, ale často krát nezodpovedajú požiadavkám súčasnej rodiny, novému životnému štýlu, či moderným spôsobom hospodarenia. Následkom toho sú novostavby na okrajoch obcí, postupné vyprázdňovanie centier obcí, či zastavanie poľnohospodárskych, či ekologicky cenných plôch.

Preto sú potrebné nové architektonické nápady a koncepty pre súčasné stavebné riešenia pri zohľadnení tradičnej stavebnej kultúry typickej pre daný región. Pritom je potrebné zohľadňovať udržanie typického vzhľadu dediny, využívanie alternatívnych energetických systémov, obmedzenie záberu plôch a moderné tvaroslovné prvky.

Ústredný význam v tejto súvislosti nadobúdajú otázky priestorového usporiadania a sídelného rozvoja. V regiónoch s demografickým úbytkom sa musí uprednostňovať vnútorný rozvoj v stávajúcom stavebnom fonde oproti novej výstavbe na „zelenej lúke“. Odchod obyvateľov a vyprázdňovanie sa nesmú len pasívne prijímať, ale je potrebné sa tomu aktívne brániť. V odôvodnených prípadoch bude ale aj potrebné a zmysluplné umožniť kvalitatívne sťahovanie z osídleného priestoru.

Zvláštnu pozornosť pri definovaní sídelného rozvoja je potrebné venovať aspektu nákladov pre vytváranie, udržanie a obnovu stavebnej infraštruktúry – ciest, zásobovania vodou a elektrinou, nakladania s odpadmi a odpadovou vodou. Keďže zahustená zástavba umožňuje oveľa efektívnejšie využívanie infraštruktúry, je potrebné presadzovať aj takýto spôsob územného rozvoja. Rozvoj vidieka a obnova dediny kladú dôraz na nasledujúce oblasti:

- ▶ projektové zámery na kontrolovaný sídelný rozvoj, plošne úsporná zástavba a prednostný vnútorný rozvoj pri zohľadnení ekologických záujmov dedín,
 - ▶ medziobecné koncepty a spolupráca, zvlášť v oblastiach, ako vnútorný rozvoj a plošne úsporný priestorový rozvoj,
 - ▶ harmonizácia obytných a hospodárskych oblastí,
 - ▶ budovanie povedomia, súťaže a finančná motivácia na zachovanie a ďalší, moderný rozvoj tvaroslovných prvkov typickej regionálnej stavebnej kultúry,
 - ▶ rozvoj a realizácia moderných architektonických foriem,
 - ▶ udržanie typického vzhľadu dediny, miestnej identity, ako aj stavebného fondu hodného ochrany,
 - ▶ kreatívne znovuvyužitie budov, ktoré stratili svoju funkciu a ktoré spooluvytvárajú vzhľad dediny a krajiny,
 - ▶ zohľadnenie vzťahov medzi sídlom a okolitou krajinou,
 - ▶ regulatívny pre novú výstavbu s ohľadom na čo najmenší záber plôch a spotrebu energií,
 - ▶ udržanie hodnoty súčasnej infraštruktúry cestou uvážlivého obecného finančného plánovania,
 - ▶ zohľadnenie stavebno – biologických hľadísk,
 - ▶ neustále zohľadňovanie aspektu bezbariérovosti.
- Životaschopné, atraktívne centrá obcí a mnohostranne využiteľné, tomu prispôbené verejné priestranstvá a obecné budovy sú dôležitými miestami pre nadväzovanie kontaktov, komunikáciu. Rozvoj vidieka a obnova dediny preto dôsledne podporujú vytváranie takýchto miest stretnutí.

Vyššia kvalita bývania a atraktívny vzhľad dediny a krajiny odštartovali na mnohých miestach trend nového bývania. Ide o taký rozvoj, ktorý môže vidieckym priestorom prospeš za predpokladu, že sa podarí priliv obyvateľstva udržať v rozumných medziach a do života dediny integrovať nových obyvateľov/obyvateľov a ľudí s dvomi bydliskami.

Vzdelanie

Vzdelanie je viac než výučba detí a mládeže. Dnes už nestačí, čo sa človek naučí v škole, je nevyhnutné sa ďalej celoživotne vzdelávať. A čím ďalej, tým viac ide o získanie metodických vedomostí a sociálnej kompetencie. Tým nadobúdajú na význame témy, ako procesy budovania povedomia, projektové učenie, obecná komunita ako „vyučujúca organizácia“. O ďalšej existencii vzdelávacích zariadení na vidieku nesmú rozhodovať len materiálne kritériá. Oveľa dôležitejšie je zohľadniť fakt, že sú často miestom kultúrnych a spoločenských stretnutí a z toho dôvodu sú vlastne nenahraditeľné. Zatvorenie často jedinej školy väčšinou znamená ťažkú stratu pre celý vidiecky región. Rozvoj vidieka a obnova dediny musia preto túto skutočnosť dávať do povedomia všetkým zodpovedným. Okrem „vzdelanie vo vidieckom priestore“ je potrebné venovať pozornosť aj „vzdelaniu pre vidiecky priestor“. Preto je potrebné usilovať sa o:

- ▶ študijné kurzy a vzdelávacie platformy na tému trvalo udržateľného rozvoja vidieckych priestorov,
- ▶ výskumné projekty na spracovanie typológie dedín, funkcií a silných stránok vidieckych priestorov vo vyrovnaní a v porovnaní s mestskými centrami,
- ▶ ponuky na tematicko – odborné ďalšie vzdelávanie s cieľom zabezpečenie kvality nových produktov a služieb, ako aj využívania moderných informačno – komunikačných technológií,
- ▶ tréningy spolupráce a komunikácie, ako aj tréningy riešenia konfliktov.

Získavanie vedomostí prostredníctvom internetu je pre všetkých oveľa jednoduchšie, pretože je nezávislé od miesta a časovo je flexibilnejšie. A to je nová šanca pre vidiecky priestor, aby takýmto spôsobom vyrovnal svoje nevýhody oproti mestu – obzvlášť teraz, keď sa postupne zaplňajú diery v pokrytí širokopásmovým napojením, čím aj obyvatelia/obyvatelia okrajových oblastí majú k dispozícii rýchle spojenia. Ale, aj keď je má internet vysokú hodnotu, predsa len nenahradí sociálne – spoločenské učenie v pracovných krúžkoch, akčných skupinách, či spoloch a združeníach.

Kultúrna a sociálna identita

Rozvoj vidieka a obnova dediny sa cielene zasadzujú za zlepšenie regionálneho a dedinského spolužitia. Podporujú formy účasti a spolupráce, ako aj štruktúry subsidiarity s cieľom dosiahnuť občiansku angažovanosť. Len tak je možné prebudiť v občanoch/občanoch záujem o veci verejné a o spoluvytváranie svojho vlastného okolia. Východiskovým bodom sú špecifické priestorové a ekonomické danosti. Na nich sa môže vidiecka kultúra a sociálno – spoločenská identita zvnútra rozvíjať, mnohokrát rozdielne od mesta, kde kultúrne a spoločenské dianie leží v rukách profesionálnych organizácií. V mnohých vidieckych regiónoch zohrávajú hlavnú úlohu práve dobrovoľná občianska angažovanosť a vytváranie nosných spoločenstiev, ktoré identitu podporujú. Aby bolo možné podporovať takéto svojpomocné aktivity, je potrebné mať k dispozícii vhodné priestory, identifikované ako miesta stretnutí, kde sa vytvára komunita a pocit spolupatričnosti. Zároveň je ale potrebné vzniknuté organizačné štruktúry ideovo a materiálne podporovať a vzdelávať – vždy podľa motto: „pomocou k svojpomoci“. Pre rozvoj vidieka a obnovu dediny vyplývajú z toho nasledovné požiadavky:

- ▶ ponuka vzdelávania pre deti, mládež aj dospelých, podporujúca pochopenie historických koreňov, charakter a silné stránky vlastného regiónu,
- ▶ rozšírenie funkcií škôl a materských škôl na regionálne kultúrne a vzdelávacie zariadenia – aj ako príspevok k udržaniu takýchto zariadení v menších obciach,
- ▶ zmena používania a/alebo prestavba obecnych objektov a priestranstiev na miesta stretnutí,
- ▶ podpora vytvárania miestnych spoločenstiev, záujmových a pracovných skupín, ako aj neformálnych sietí na lokálnej úrovni,
- ▶ impulzy podporujúce účasť občanok/občanov na plánovaní a rozhodovaní v procese pretvárania svojho bezprostredného prostredia,
- ▶ zapojenie osobností z politiky, ekonomiky, umenia a kultúry, ktorí žijú na dedine, do miestneho života,
- ▶ prenesenie rozhodovania na menšie a bezprostredne dotknuté spoločenstvá,
- ▶ podpora dedinských združení a spolkov, ich slávností, zvykov a aktivít,
- ▶ presadzovanie spolupráce medzi spolkami, ktorá prekračuje rámec jednotlivých tém a obecne hranice,
- ▶ vyvážený pomer tradičných a moderných podujatí a aktivít, kde sa rovnako mierou prezentuje zachovávanie kultúrneho dedičstva a podpora

nových kultúrnych a športových voľnočasových možností.

Spolky, záujmové skupiny a iné formy občianskych aktivít pôsobia svojou činnosťou veľmi pozitívne na kvalitu života na dedine. Vytvárajú priestor k vlastnej aktivite a sebarealizácii. Pre mnohých, ktorí sa uvažujú o živote na vidieku, je toto dôležitým rozhodovacím kritériom. Okrem toho takéto činnosti dokážu zvýšiť regionálnu tvorbu hodnôt, v ktorej sa otvárajú nové šance turizmu a obohacuje sa miestne zásobovanie.

Každodenné spolunažívanie

Aj na dedinách sa život zmenil. Mladí so starými už skoro vôbec nežijú pod jednou strechou. Napriek tomu ešte funguje sociálny systém „dedina“, aj vďaka čulému spolkovému životu, ktorý je v mnohých regiónoch nosným prvkom dedinského bytia. Je to výhoda, ktorá však v sebe skrýva aj nebezpečenstvo: do spoločenských procesov a sociálneho života sú zahrnuté aj menej organizované skupiny obyvateľstva. Obec potrebuje spolurozhodovanie, tvorivosť a účasť všetkých jej občanok/občanov. Ženy by mali byť povzbudzované k tomu, aby preberali zodpovedné funkcie, čo je však možné uspokojiť dosiahnuť len vtedy, keď sa dosiahne uznania v spoločnosti a pochopenia v rodine. Popri podpore rovnosti šancí oboch pohlaví v zmysle gender mainstreaming – u (pozn. prekladateľa: uplatňovanie rodového hľadiska - je(re)organizácia, zlepšenie, rozvoj a vyhodnocovanie politických procesov takým spôsobom, ktorý včleňuje rodovú rovnosť do všetkých opatrení na všetkých úrovniach) sa musí presadzovať aj ďalšia zvláštna požiadavka: umožniť človeku dôstojne a bez rizika zostarnúť na vidieku. Prežívané spolunažívanie okrem toho vyžaduje otvorenosť požiadavkami mladšej generácie a posilnenie rodín vo všetkých aspektoch. V neposlednom rade je potrebné venovať nutnú pozornosť prisťahovaným a migrujúcim obyvateľkám/obyvateľom, ako aj ľuďom so špeciálnymi požiadavkami, či odlišným postojom k väčšinovej populácii. Rozvoj vidieka a obnova dediny považuje za dôležité posilňovať kvalitu medzilidských vzťahov. Tomu zodpovedajúce ťažiská a podnety by sa mali presadzovať:

- ▶ organizovaním opatrovateľskej starostlivosti pre deti, aby sa rodina a práce nemuseli navzájom vylučovať,
- ▶ rozvojom takých služieb, ktoré zakrývajú starším ľuďom bývanie vo vlastnom alebo prenajatom dome podľa ich predstáv,

Krásna vidieckej krajiny – dolina Liptovských Revúc, foto: Ing. arch. Pavol Borodovčák

- ▶ ponukou rozmanitých opatrovateľských služieb a chráneného bývania pre dôstojnú starobu na dedine – aj pre prisťahované dôchodkyne/dôchodcov,
- ▶ modely odmeňovania a motivácie za dobrovoľnú, čestnú angažovanosť v rámci aktivít a služieb pre obyvateľov rôznych generácií, vzhľadom na nárokov ľudí so zvláštnymi požiadavkami pri opatreniach stavebných a spoločenských zmien.

5. Sebareflexia a vyhlásenie

Európske pracovné spoločenstvo pre rozvoj vidieka a obnovu dediny chce zohrávať aktívnu úlohu pre zachovanie a rozvoj vidieckych priestorov. Svojou sieťou partnerstiev ideovo podporuje opatrenia na zlepšenie životnej, hospodárskej a oddychovej funkcie, ako aj oblasti jednaní na zvýšenie kvality života v kultúrnej, sociálnej a medzilidskej oblasti. Svoje úlohy vidí v nasledovnom:

- ▶ zhromažďovanie, prezentácia a vyhodnocovanie vedomostí, schopností a mimoriadnych výsledkov v oblasti trvalo udržateľného dedinského a regionálneho rozvoja,
- ▶ podpora výmeny skúseností a kontakty medzi zodpovednými, prednášateľkami/prednášateľmi a občanmi/občankami na vertikálnej úrovni a medzi európskymi štátmi, krajinami, regiónmi obcami a dedinami na horizontálnej úrovni,
- ▶ pozdvihnutie motivácie obyvateľiek/obyvateľov vidieka k účasti na rozhodovacích procesoch

a ich angažovaniu sa pre iniciatívne spoluvytváranie vlastného životného priestoru,

- ▶ posilnenie sebedomia vidieckeho obyvateľstva a ich identity ako miestne zakorenenejších Európaniek/Európanov so spoločnými hodnotami, spoločnou históriou a spoločnou kultúrou,
- ▶ presadzovanie vnímania celospoločenského významu vidieckych priestorov a požiadaviek ich obyvateľiek/obyvateľov na verejnosti, cez médiá a politiku.

Z hľadiska širokého medzinárodného konsenzu pri súčasnom zachovaní regionálneho charakteru, hlásia sa členovia a partneri Európskeho pracovného spoločenstva pre rozvoj vidieka a obnovu dediny k spoločnému európskemu postupu a k úsiliu cieľ tejto vízie všemožne presadzovať a zakotvovať v politickej realite.

Vydavateľ, vlastník a nakladateľ: Europäische ARGE Landentwicklung und Dorferneuerung (Európske pracovné spoločenstvo pre rozvoj vidieka a obnovu dediny)
Redakčný tím: Ivona Cimermanová (Slovensko), Beatrix Drago (Nemecko), Jan Florian (Česká republika), Arno Frising (Luxembursko), Bernd Gressler (Nemecko), Dieter Gubbels (Nemecký hovoriace spoločenstvo, Belgicko), Henning Kuschig (Nemecko), Gábor Ónodi (Maďarsko), Michael Schaloske (Nemecko), Peter Schawerda (Rakúsko), Karl Trischler (Rakúsko), Ryszard Wilczyński (Poľsko), šéfredaktor: Theres Frievald-Hofbauer
Preklad z nemeckého jazyka: I. Cimermanová, SAŽP
www.landentwicklung.org

ZASADNUTIE PREDSEDNÍCTVA PREPARE

27. a 28. septembra 2010 zasadalo predsedníctvo siete PREPARE v Bratislave v hoteli SOREA

Bolo pozvaných 8 účastníkov z krajín ktoré majú skúsenosti s fungovaním vidieckych parlamentov (z každej krajiny 1 reprezentant: Švédsko, Estónsko, Holandsko, Slovensko, Poľsko, Fínsko, Chorvátsko, Írsko). Účastníkov z krajín ktoré majú záujem organizovať podobné výmeny skúseností v budúcnosti.

Cieľom seminára bolo:

- Dosiahnutie väčšieho zviditeľnenia "vidieckych parlamentov" na Európskej úrovni
- Zlepšenie kvality vidieckych parlamentov a stimulácia nových krajín organizovať podobné akcie
- Intenzívna výmena skúseností medzi expertmi z vidieckych parlamentov o ich fungovaní
- Definovanie dlhodobých projektov s cieľom stálej intenzívnej výmeny skúseností a informácií medzi krajinami v EU a krajinami mimo EU
- Umožniť šírenie know-how o fungovaní vidieckych parlamentov prostredníctvom rozhovorov – ako základ pre tvorbu bulletinu o vidieckych parlamentoch

Súčasťou programu bolo predstavenie aktivít slovenského vidieckeho parlamentu za 10 rokov fungovania na Slovensku. Odprezentovala predsedníčka zahraničného výboru VIPA SK Lucia Vačoková.

Program na druhý deň pokračoval spoločným zasadnutím predsedníctva PREPARE s predsedníčkou výboru NR pre pôdohospodárstvo a životné prostredie Máriou Sabolovou a niektorými členmi výboru.

Zahraniční hostia odprezentovali prácu vo svojej krajine a deklarovali finančnú podporu zo strany ministerstiev a vlády ich krajiny na fungovanie vidieckeho parlamentu.

Zasadnutia za VIPA SK sa zúčastnili Mária Behanovská, Mária Strížová, Lucia Vačoková, Eubomír Falťan. S našimi zahraničnými hosťami sme absolvovali aj prehliadku priestorov NR.

Krátka fotoreportáž z rokovania PREPARE a VIPA SK a z návštevy hostí PREPARE v Národnej rade Slovenskej republiky.

MUŽIČKY – 8. ROČNÍK TVORIVÝCH HUDOBNÝCH DIELNÍ MLADÝCH MUZIKANTOV V KLENOVCI

Projekt úspešne vyvrcholil koncertom.

Z hudobnej tvorivej dielne.

Po ôsmykrát sa v Klenovci realizovali medzinárodné tvorivé hudobné dielne mladých muzikantov Mužičky, v rámci Dní tradičnej kultúry na Slovensku. Projekt podporila Nadácia Dexia banka Slovensko. Tvorivé dielne Mužičky sú školské podujatie určené mladým členom detských a mládežníckych ľudových hudieb. V tomto roku boli účastníkmi členovia detskej ľudovej hudby Kyjovánek z detského národopisného súboru z Kyjova z Českej republiky a zo Slovenska to boli muzikanti z detských ľudových hudieb Kobylka z Bratislavy a Mladosť z Klenovca. Hudobné dielne odborne viedli lektori: Dominik Václav z Detvy, Jozef Jackuliak z Kalinova a Dominik Vašulka z Kyjova. Mladí muzikanti pod vedením lektorov získavali vedomosti, zručnosti dobrého muzikanta, spoznávali rôznorodosť hudobných štýlov, rozdielnosť v regionalistike v oblasti tradičnej hudby. Mali možnosť zdokonaľovať sa vo svojom talente spolu s rovesníkmi rovnakých záľub. Počas tvorivého hudobného týždňa v Klenovci našťudovali skladby Rozkazovačky z Hrochote, hudbu z Kyjovskej oblasti, Kokavy nad Rimavicou. Okrem hudobných dielní sa vo voľnom čase stretli so zástupkyňou obecného úradu Mgr. Blaženou Hruškovou, ktorá im priblížila históriu aj súčasnosť obce Klenovec. Prvý večer sa stretli s ľudovou hudbou Folklórneho súboru Vepor z Klenovca. Počas ďalších dní vo voľnom čase navštívili kováčsku vyhňu, miestne kúpalisko, vodnú nádrž. Za pomoci Jaroslava Zvaru, riaditeľa miest-

neho kultúrneho strediska sa učili vyrábať košíky, s animátormi Zuzanou Jakabšicovou a Michalom Jakabšicom si mohli vyrobiť šperk, alebo paličkovanú záložku. Posledný večer sa stretli na „opekačke“ s členmi detského folklórneho súboru Mladosť z Klenovca a spolu so Stanislavou Zvarovou sa naučili aj tanec Rontouku. Výsledkom týždňového snaženia bola prezentácia projektu na koncertoch a to: v piatok 20. 8. 2010 na nádvorí Domova dôchodcov v Klenovci, v sobotu 21. 8. 2010 pri novootvorenej kultúrnej pamiatke – Mlyn vo Veľkých Teriakovciach a v obci Babinec na podujatí Stretneme sa pod túrníčkou. Všetky koncerty mali úspech. Nezostáva iné dodať, ako to, že je úžasné čo mladí ľudia dokážu. Je krásne, keď dávame mladým ľuďom šancu poznávať tradície našich predkov, rozvíjať ich talent. Ostáva dúfať, že hudobné tvorivé dielne budú pokračovať i naďalej.

Realizátorom projektu bolo Občianske združenie RODON, v spolupráci s Miestnym kultúrnym strediskom pri obci Klenovec, Národným osvetovým centrom, Národným ústavom ľudovej kultúry v Strážnici. Autormi a koordinátormi projektu boli Jaroslav a Stanislava Zvarovci z Klenovca.

V mene organizátorov chcem vyjadriť vďaka účastníkom za ozaj tvorivý hudobný týždeň, lektorom za precíznu prípravu, ako i donorovi Nadácii Dexia banka Slovensko za podporu mladých talentov.

Mgr. Stanislava Zvarová, koordinátorka projektu

PROJEKT „ROZVOJ ĽUDSKÝCH ZDROJOV OBČIANSKEHO ZDRUŽENIA VIPA“

Projekt DOP-SIA-2009/4.1.3/01

„Priestor na vašu príležitosť.“

„Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia.“

www.sia.gov.sk | www.employment.gov.sk | www.esf.gov.sk

Spustenie vzdelávacieho projektu pre zamestnanca a dobrovoľníkov VIPA

Občianske združenie Vidiecky parlament na Slovensku začína od júla 2010 s realizáciou projektu s názvom Rozvoj ľudských zdrojov Občianskeho združenia VIPA, ktorý sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia.

Názov prijímateľa: Vidiecky parlament na Slovensku

Názov projektu: Rozvoj ľudských zdrojov Občianskeho združenia VIPA

Názov Operačného programu: Zamestnanosť a sociálna inklúzia

Miesto realizácie aktivít projektu: Banská Bystrica, okres Banská Bystrica, Banskobystrický samosprávny kraj

Trvanie realizácie projektu: 07/2010 - 02/2012

Výška nenávratného finančného príspevku: 150 385 €

Kontaktné údaje: +421 915 446 538, vipa@vipa.sk, www.vipa.sk

Cieľ projektu: Zvýšená profesionalizácia a kvalita ľudských zdrojov VIPA za účelom zlepšenia kvality a efektivity poskytovaných služieb

Špecifický cieľ 1: Zvýšená úroveň kvality ľudských zdrojov prostredníctvom inovatívneho a odborného vzdelávania

Hlavné aktivity: Komunitné vzdelávanie, Jazykové vzdelávanie, Komunikačné a prezentačné zručnosti, IKT vzdelávanie

Cieľové skupiny: zamestnanec VIPA a dobrovoľníci, s ktorými toto združenie pracuje.

Plánované aktivity projektu

Školenie „Vidiecky cestovný ruch“

Cieľom aktivity je uviesť frekventantov kurzov do problematiky turizmu. V úvodných kapitolách zoznámí ich s historickým vývojom a významom turizmu, vysvetlí základné pojmy. V ďalších častiach je potrebné umožniť frekventantom získať základné vedomosti z vývoja hotelierstva, charakteristikou a typológiou ubytovacích zariadení vo svete, zoznámí sa s aktuálnou právnou úpravou kategorizácie a klasifikácie ubytovacích služieb na Slovensku. Vysvetlí základné charakteristiky produktu ubytovacích a pohostinských zariadení, ich štruktúry, technológie činnosti na jednotlivých úsekoch a personálne zabezpečenie vo vidieckom turizme a agroturizme. Školenie je naplánované v rozsahu 16 hodín a zúčastní sa ho 20 osôb.

Školenie „Kultúrne dedičstvo“

Cieľom aktivity je obsiahnuť problematiku kultúrneho a prírodného dedičstva. Odborný kurz sa skladá zo 4 základných tém: Slovenské hrady, Slovenské mestá a mestská kultúra, Tradície ľudového staviteľstva a kultúry na Slovensku, Pamiatková starostlivosť na Slovensku. Školenie je naplánované v rozsahu 16 hodín a zúčastní sa ho 20 osôb.

Školenie „Anglický jazyk – začiatočník“

Cieľom aktivity je štúdium anglického jazyka pre frekventantov začiatočníkov s orientáciou na gramatiku a slovnú zásobu so zámerom zvýšiť ich jazykové znalosti a gramotnosť. Školenie je plánované v rozsahu 40 hodín. Zúčastní sa ho 15 osôb.

Školenie „Anglický jazyk – pokročilý“

Cieľom aktivity je štúdium anglického jazyka pre frekventantov s orientáciou na nadstavbovú gramatiku a slovnú zásobu so zámerom zvýšiť ich jazykové znalosti a gramotnosť. Školenie je plánované v rozsahu 40 hodín. Zúčastní sa ho 15 osôb.

Školenie „Anglický jazyk – konverzácia“

Cieľom aktivity je štúdium anglického jazyka pre frekventantov s orientáciou na nadstavbovú gramatiku a slovnú zásobu, schopných aktívnej komunikácie v cudzom jazyku. Školenie je plánované v rozsahu 40 hodín. Zúčastní sa ho 15 osôb.

Školenie „Nemecký jazyk – začiatočník“

Cieľom aktivity je štúdium nemeckého jazyka pre frekventantov začiatočníkov s orientáciou na gramatiku a slovnú zásobu so zámerom zvýšiť ich jazykové znalosti a gramotnosť. Školenie je plánované v rozsahu 40 hodín. Zúčastní sa ho 15 osôb.

Školenie „Nemecký jazyk – pokročilý“

Cieľom aktivity je štúdium nemeckého jazyka pre frekventantov s orientáciou na gramatiku a slovnú zásobu so zámerom zvýšiť ich jazykové znalosti a gramotnosť. Školenie je plánované v rozsahu 40 hodín. Zúčastní sa ho 15 osôb.

Školenie „Nemecký jazyk – konverzácia“

Cieľom aktivity je štúdium nemeckého jazyka pre frekventantov s orientáciou na nadstavbovú gramatiku a slovnú zásobu, schopných aktívnej komunikácie v cudzom jazyku. Školenie je plánované v rozsahu 40 hodín. Zúčastní sa ho 15 osôb.

Školenie „Komunikačné zručnosti“

Cieľom aktivity je rozvoj komunikačných zručností účastníkov vo verbálnej a neverbálnej komunikácii, ako reagovať na pozitívne a negatívne postoje, počúvanie a načúvanie, kladenie otázok, nácvik prijímania a dávania spätnej väzby. Školenie je plánované v rozsahu 8 hodín. Zúčastní sa ho 30 osôb.

Školenie „Zvládanie stresu“

Cieľom aktivity je naučiť účastníkov efektívne zlepšovať pracovné vzťahy, a zároveň identifikovať a korigovať svoje reakcie v stresových situáciách a rozvinúť schopnosti potrebné k zvládaniu stresu. Súčasťou aktivity budú aj praktické ukážky a prípadové štúdie. Školenie je plánované v rozsahu 8 hodín. Zúčastní sa ho 30 osôb.

Školenie „Riešenie konfliktov“

Cieľom aktivity je naučiť účastníkov efektívne riešiť problémy a konflikty vznikajúce medzi pracovníkmi, či už na pracovisku alebo mimo neho. Súčasťou aktivity budú aj praktické ukážky a prípadové štúdie. Školenie je plánované v rozsahu 8 hodín. Zúčastní sa ho 30 osôb.

Školenie „Prezentačné zručnosti“

Cieľom aktivity je naučiť účastníkov adekvátne vystupovať na verejnosti, zlepšiť sa v okruhu rétoriky, prípravy na vystúpenie na verejnosti. V rámci aktivity sa účastníci naučia ako čeliť nepriaznivým vplyvom počas vystúpenia, ako využívať verbálne a hlasové aspekty pred vystúpením, počas vystúpenia a po vystúpení na verejnosti a budú sa venovať aj psychológii prejavu. Školenie je plánované v rozsahu 8 hodín. Zúčastní sa ho 30 osôb.

Školenie „Psychológia dobrovoľníka“

Cieľom aktivity je priblížiť účastníkom problematiku psychológie dobrovoľníka z pohľadu vývinovej psychológie, všeobecnej psychológie a psychológie učenia. Školenie je plánované v rozsahu 8 hodín. Zúčastní sa ho 30 osôb.

Školenie „Multikultúrne zručnosti“

Cieľom aktivity je poskytnúť účastníkom vedomosti v oblastiach zvykov, tradícií, jedinečnosti krajín. Oboznámiť ich so základnými pravidlami verbálnej, neverbálnej komunikácie, stolovania, telefonovania, korešpondencie, pracovnej morálky v daných krajinách v rámci výchovno-vzdeláva-

cieho procesu. Školenie je plánované v rozsahu 8 hodín. Zúčastní sa ho 30 osôb.

Školenie „Projektový manažment“

Cieľom aktivity je oboznámiť účastníkov so základnými zásadami projektového manažmentu, z cyklu projektového manažmentu, jeho časťami, logistikou, metódami, princípmi. Účastníci si osvoja základné pojmy ako napríklad čo je projekt, implementácia, evaluácia, monitoring, finančný manažment, riadenie a administrácia projektu atď. Školenie je plánované v rozsahu 8 hodín. Zúčastní sa ho 30 osôb.

Školenie „Manažment času“

Cieľom aktivity je zvýšenie schopnosti účastníkov efektívne využiť čas, identifikovať ciele, stanoviť priority a vytvoriť celkový plán manažmentu času na základe identifikácie a analýzy najčastejších problémov súvisiacich s využívaním pracovného času – časovej tiesni a stresu. Školenie je plánované v rozsahu 8 hodín. Zúčastní sa ho 30 osôb.

Školenie „Motivácia“

Cieľom je aktivity praktické osvojenie a rozvoj techník manažerských zručností motivácie pomocou motivačného programu a vybudovanie efektívneho motivačného prostredia so zameraním na kvalitu práce a vyučovacieho procesu. Účastníci získajú praktické návody na budovanie interpersonálnych vzťahov založených na moderných metódach motivácie. Školenie je plánované v rozsahu 8 hodín. Zúčastní sa ho 30 osôb.

Školenie „Teambuilding“

Cieľom aktivity je budovanie a rozvíjanie vzťahov na pracovisku a následne efektivity práce a výkonnosti pomocou zvýšenia povedomia zamestnancov, že sú členmi kolektívu, ktorý pracuje pre jeden spoločne definovaný cieľ. Školenie je plánované v rozsahu 8 hodín. Zúčastní sa ho 30 osôb.

Školenie „Základy IKT“

Cieľom aktivity je oboznámiť účastníkov so základnými pojmami IKT, možnosťami, funkciami a spôsobmi používania IKT. Rozsah kurzu je 16 hodín. Zúčastní sa ho 20 osôb.

Školenie „Práca s počítačom a správa súborov“

Cieľom aktivity je naučiť účastníkov základy práce s počítačom a textovými dokumentmi, ako

spravovať počítač a súbory. Rozsah kurzu je 8 hodín. Zúčastní sa ho 20 osôb.

Školenie „Textový editor“

Cieľom aktivity je naučiť účastníkov pracovať s textovým editorom. Rozsah kurzu je 8 hodín. Zúčastní sa ho 20 osôb.

Školenie „Tabulkový kalkulátor“

Cieľom aktivity je naučiť účastníkov pracovať s tabulkovým kalkulátorom. Rozsah kurzu je 16 hodín. Zúčastní sa ho 20 osôb.

Školenie „Databázy“

Cieľom aktivity je naučiť účastníkov pracovať s databázami. Rozsah kurzu je 8 hodín. Zúčastní sa ho 20 osôb.

Školenie „Elektronická prezentácia“

Cieľom aktivity je naučiť účastníkov pracovať s funkciami podporujúcimi tvorbu elektronickej prezentácie. Rozsah kurzu je 8 hodín. Zúčastní sa ho 20 osôb.

Školenie „Práca s internetom“

Cieľom aktivity je naučiť účastníkov pracovať s internetom. Oboznámiť ich so všetkými funkciami a možnosťami využitia internetu, pracovať s internetovými prehliadačmi a vyhľadávačmi. Rozsah kurzu je 16 hodín. Zúčastní sa ho 20 osôb.

Školenie „Správa kontaktov a úloh“

Cieľom aktivity je naučiť účastníkov spravovať kontakty a úlohy v PC. Rozsah kurzu je 16 hodín. Zúčastní sa ho 20 osôb.

Školenie „Informačná bezpečnosť“

Cieľom aktivity je naučiť účastníkov pracovať s internetom a s PC bezpečne. Účastníci sa naučia ako ochrániť počítač pred infikovaním rôznymi internetovými vírusmi, ako predísť unikaniu dát z PC atď. Rozsah kurzu je 16 hodín. Zúčastní sa ho 20 osôb.

Školenie „Cms e-learning“

Cieľom aktivity je naučiť účastníkov pracovať s funkciou cms e-learning. Rozsah kurzu je 16 hodín. Zúčastní sa ho 20 osôb.

Realizácia projektu je v plnom prúde. Naša zamestnankyňa a dobrovoľníci už absolvovali prvé školenia v rámci vzdelávacieho projektu. Ako prvé absolvovali 16 – hodinové školenie s názvom „Vidiecky cestovný ruch“ v Krupine, po ktorom nasledovalo školenie s názvom „Kultúrne dedičstvo“, taktiež v rozsahu 16 hodín, ktoré sa už konalo v Banskej Bystrici.

Následne sme začali s jazykovým vzdelávaním v anglickom jazyku, kde sa naši pätnásť účastníkov

vyučujú modernou formou vzdelávania – prostredníctvom e-learningového portálu. Ten im umožňuje jednoduché a pohodlné prihlásenie sa z prostredia domova. Výhodou tohto vzdelávania je aj to, že každý účastník kurzu si môže zvoliť vlastné tempo, ktoré zohľadňuje jeho individuálne možnosti.

Účastníkom kurzov prajeme veľa chuti do štúdia!

ZMLUVA O SPOLUPRÁCI VIPA S CECOM BRYNDZIAROV

Vo Zvolene pri príležitosti vyhodnotenia Líderky 2010 vo Zvolene v Divadle Jozefa Gregora Tajovského bola podpísaná s Cechom bryndziarov „Zmluva o partnerstve v sieti VIPA“. Za OZ Vidieckeho parlamentu zmluvu podpísala jej predsedníčka Mária Behanovská a za Cech bryndziarov jeho predseda Ing. Ján Kereš.

Ing. Ján Kereš a Mária Behanovská pred podpisom.

Touto zmluvou obe zmluvné strany vyjadrili, že majú záujem o všestranný rozvoj slovenského vidieka a že k tomuto cieľu smeruje aj podstatná časť aktivít oboch partnerov. Každá zmluvná strana bude pritom svoje aktivity realizovať nezávisle a u tých aktivít, kde budú spoločné záujmy, bude sa táto činnosť spolu koordinovať.

Poslaním OZ VIPA na Slovensku ostáva naďalej presadzovať zvyšovanie kvality života na vidieku a podporovať vidiecke iniciatívy pri riadení vidieckeho rozvoja. Cech bryndziarov má podobné

záujmy avšak z pohľadu spracovania mliečnej produkcie malovýrobcov na mliečne, zvlášť syrárske špeciality. S tým súvisí samotný rozvoj produkcie ovčieho, kozieho i kravského mlieka na vidieku a podpora tradičnej mliekarenskej výroby zdravých mliečnych výrobkov.

Táto spolupráca sa už osvedčila aj v praxi pri spoločnom presadzovaní tradičnej výroby bryndze z ovčieho mlieka, pri organizovaní viacerých ovčiarskych slávností ako boli napr. v Pribyline, vo Východnej, Bačova cesta v Turčianskych Kľačanoch, tradičné oslavy v Klenovci atď. Tieto aktivity spojené s ovčiarskou tradíciou a výrobou najmä tradičných ovčích syrov, ako je napr. ostiepok, parenice, korbáčiky, žinčica a taktiež aj nové syry ako je Klenovec ký syr, Údená bačovská hrudka i vyzreté ovčie syry Merino, alebo aj nakladané ovčie syry v oleji, alebo v slanom náleve a pod., napomáhajú zachovať vidiecky charakter, ľudové tradície a sú významným prínosom aj ekonomicky a podstatne napomáhajú aj zdraviu ľudí najmä svojimi probiotickými účinkami.

Pevne veríme, že spolupráca Občianskeho združenia Vidieckeho parlamentu a Cechu bryndziarov prinesie aj v budúcnosti veľa pozitívnych aktivít a prínosov pre ďalší všestranný rozvoj nášho vidieka.

Ing. Karol Herian, CSC.

PAVÚK

Milujem nedeľné rána. Všade je ticho sprevádzané pokojným dychom spiacych, a šumom vetra v stromoch za oknami. Aj ulice sú tichšie ako cez týždeň. Pociť úžasnej bezstarostnosti po celom týždni ma vyháňa z postele aby som si ho umocnil a ešte viac predĺžil a vychutnal osamote.

Rýchlo a opatrne vstávam... nahadzujem na seba domáce háby, pripravím si hrnček kávy (naliat je štyri milimetre od vrchu – lepšie sa sŕka), cigarety, sluchátka s „iPodom“, nejaký neprečítaný Hríbov týždeň, alebo sudoku a šup von.

V lete to býva na lavičku pod slnečník, teraz na keď je už chladnejšie tak aspoň na balkón.

Zvykol som si na tento nedeľný ranný rituál... a „precvičil“ dokonca až tak, že pri tom nikoho nezbudím.. (alebo si na to zvykli u aj moje „babuchy“).

Tak tomu bolo aj nedávno. V tú nedeľu sme mali mať „farský deň“ (je to taká výročná udalosť farnosti spojená s posedením vonku, gulášom, koláčmi, živou hudbou a turnajom miništrantov proti kňazom a rehoľníkom (...hihi miestni škodoradostne poznali, že je to jediný deň v roku, keď je farníkov dovolené „kopnúť si do farára“).

To ráno bolo pod mrakom chladné s vetrikom, ešte som si hovoril, ganiac na nebo, „škoda, že mal Ilko v telke pravdu s jeho predpoveďou počasia“. No dobrá, voňavá Jacobska v hrnčeku, „blúziky Erica Claptona a B. B. Kinga mi rýchlo pomohli vrátiť sa do môjho „pohodového normálu“. Pri druhej, či tretej cigarete ma čosi zaujalo vo viniči rastúcom pod balkónom. (Toho roku mi vinič veľa radosti neurobil. Zvlášť tento „domáci“, so stolovými odrodami. Strapcov bolo málo, väčšina pošla na peronosporu, a v tú nedeľu už bol prázdný úplne. Čosi tam viselo a hompáľalo sa. Namáhajúc svoj zrak nahol som sa ponad balkón a uvidel som ho ! Pavúčko! Veľký, farebný, žltohnedý, s pásikmi na chrbte. Visel za vlákno tak tenké, že som ho svojimi slabými očami nevidel. Visel a akoby plával či skôr lietel v jemnom prúde vzduchu. Pavučinu som svojimi slabými očami nevidel. Ešte som si vravel... „čo tu chceš ty potvorka škaredá v takom nečase... veď je zima, pofukuje vietor! !?“

A potom to prišlo. Po chvíli sa vak akoby rozvidnelo, vyskočilo aj slniečko spoza mrakov a oteplilo sa. Už bolo zrazu vidieť aj lesknúce sa pavučinky. Boli hrozne tenké, tak tenké pavučiny som snáď ešte ani nevidel. Roztiahnuté medzi vidlicou dvoch

viničových prútov - tesne nad listami - vyzerali ako tenisová raketa vystrečená nad viničom. Akurát že vlákna neboli pospájané aj priečne do sieťky, ale len vedľa seba – rovnobežne... ako struny harfy.

Dávno som zabudlo na svojho Blue Billy Kinga a Claptona, aj na kávu chladnúcu v hrnčeku. Zrazu ma len ten pavúk zaujímal. Neubehlo ani desať minút a so slnkom prišlo aj teplo a vzápätí muchy. Keby jedna ale dve, tri, desať...! Nie také, čo poznáme z domu, malé, bzučiacie, čierne potvory, čo otravujú ráno nad posteľou a štekli pri nose. Tieto boli štíhle, šedé a a hrozne škaredé. Lietali ponad listy a krátkymi skokmi preskakovali z listu na list zvedavo po ňom pobežali čosi počúvali tým svojim sosákom a šup hneď ďalej.

Úžasné!!! Vtedy ma to napadlo. Žiadny Ilko z televízie nevedel tak presne ako tento malý tvor... táto malá chlpatá potvora.. že bude pekne a teplo... a a prídu muchy. Asi reaguje na zmenu atmosférického tlaku alebo niečo podobné. Veľmi múdry tvorček.

V to nedeľné ráno som pobudol veru na balkóne dlho a a pozoroval ten krásny a zaujímavý kúsok sveta. Keby ste len videli aký je šikovný keď sa chytila mucha. V mihu bol pri nej ako po rebriku vybehol po svojich rovnobežných pavučinkách a štúch... vrhol na lapenú muchu ďalší kúsok vlákna, asi aj do nej niečo vpichol lebo po chvíli mucha znehybnela. Pavúk si korisť omotal a potom - div sa svete – priťahoval, ako vysutú lanovku po nejakej lane, k svojej skrýši. Vyzeralo to ako tie vozíky s kamením čo sa šínú ponad cesty z kameňolomu do cementárne.

A keby ste videli ako chutne ten pavúk kaká. No videl už z vás niekto pavúka kakat? (prepáčte mi túto fekalománsku poznámku). Žiadny tvor si nešpiní do svojho hniezda ani pavúk nie. Vylezie na pavučinu prestrčí zadček cez svoje „struny pavučín“ a kvic.. vypusti biele čudo dole na zem.

V tú nedeľu bol pekný a slnečný deň. Aj farská akcia sa vydarila. Ilko v telke pravdu nemal. Aspoň nie u nás v Nitre. U nás mal pravdu môj pavúk.

V nasledujúce dni som ho chodil pozoroval každý deň. V jeden deň ráno nevyšiel, hoci aj slnko svietilo, ostalo mi smutno, mysliac si že odišiel, alebo ho dostal nejaký predátor. Ale nie. Dážď o desiatej bol jasným dôvodom, prečo pavúka nebolo vidno.

Na druhý deň bol ráno zase vo svojej sieti. Vzal som kôš so špinavým prádlom, reku aspoň dám ponožky vyprať. Žena vraví... „neper bude prašť...“

a ja.. „nie pavúk Ilko je vonku, nebude“. Na obed sa suché ponožky veselo kývali na šnóre a vonku bolo 23 stupňov.

Uvažoval som aj nad tým čo ho viedlo k môjmu viniču??? Ako vedel, že tam budú chodiť muchy? A prečo vlastne tie muchy tam chodili, na vinič, kde už nebolo sladkej bobuľky hrozna, či hnileho strapca?

Tu je snáď vysvetlenie. Ide o južnú expozíciu pozemku s vyhriatymi stenami domu ako aj listami vinica. Teplo láka nielen pavúka ale aj muchy. Naviac Muchy mali asi aj iný dôvod tam chodiť, Vinič bol dosť napadnutý hubami a pravdepodobne aj roztočmi. Napadnuté miesta rany bývajú zdrojom obživy pre tento hmyz, preto tam tak rady lietali a veselo pobežovali, krmiac sa výtokmi roztočov či bunečných štiav listov.

ERGO. Na jar musím zvýšiť dôraz na jarný postrek proti roztočom.

skúsenosti zo zahraničia

SKÚSEENOSTI FRANCÚZSKÉHO STAROSTU Z OBCE OHROZENEJ ZÁPLAVAMI

Starosta francúzskeho mestečka Cuxac d'Aude (nachádza sa v južnom Francúzsku, medzi Arles a Toulouse) Jacques P. sa zdôveril francúzskemu regionálnemu rozhlasu s problémami, ktorým čelí obec v zóne ohrozenej záplavami. Keďže problematika bola toho roku aktuálna aj u nás, jeho myšlienky sme spracovali do krátkeho príspevku.

Starosta je akoby medzi kladivom a nákovou, pretože záplavy v regióne sú veľmi časté a v r. 1999 si vybrali krutú daň. 5 obyvateľov mestečka počas záplav zahynulo, r. 2005, 2006 a 2009 si vyliata rieka Aude našťastie obeť nevyžiadala. Na druhej strane sa starosta borí s obrovským množstvom žiadostí o stavebné povolenia, práve v ohrozenej zóne. Žiadosti nemôžu byť masívne odmietané, pretože nová výstavba láka aj ľudí z okolia, podnikateľov, služby atď. Pre deti nových obyvateľov zasa treba stavať škôlky a školy, kultúrne zariadenia, obchodnú sieť.

Pri tom všetkom sa ešte nezačalo so stavbou hrádze, ktorá je naplánovaná už 10 rokov. Zariadeniu hrádze do územného plánu predchádzali dopodrobna štúdie, kalkulácie, administratívne povolenia. Uplatňuje sa zásada, že tam, kde počas povodní výška vody nepresiahne 50 cm, stavebné povolenia sa udeľujú. Ťažko sa však vysvetľuje odmietnutie stavebného povolenia tam, kde voda presiahla túto hodnotu.

Celé dni pozorujem a obdivujem tohto „pavúka – Ilka“. Každý deň má niečo nové pre mňa. Raz je to drobná muška lapená v jeho sieti, raz nové spevnené vrchné lanká pavučín (to na druhý deň bol silnejší vietor) pavučina samozrejme vydržala.

Priznávam, až nastane zima, bude mi za pavúkom smutno. No už dnes som rád, že som ho mohol pozorovať, a niečomu sa priučiť. Svet je krásny a zaujímavý a obdivuhodný aj v takýchto malých príhodách. Cítim sa pokornejšie ale akosi aj šťastnejšie a obohatenejšie. Dokonca ani ten Clapton mi už neznie tak bolestne krásnosmutno.

Oh lordie lord

It hurts me so bad for us to part

But someday baby

I ain't gonna worry my life anymore

Richard

V takých prípadoch sa ešte dá operovať doplnením projektu o tzv. núdzovú miestnosť, do ktorej je vstup z domu. Jej podlaha musí však byť minimálne 180 cm nad úrovňou hlavného vchodu.

A ešte jeden postreh autora, ktorý pracoval rok vo Francúzsku ako konateľ istej stavebnej spoločnosti z Považia.

Ak v SR vládne divoký stavebný boom a developeri často silou peňazí prevalcujú stavebné úrady, vo Francúzsku sa nestavia na zelených lúčach, na ornej pôde a nezaberajú sa pešie zóny, zeleň či autobusové nástupištia. Využívajú sa najmä svahy, nekvalitné terény, asanované priestory, prípadne sa terény rekultivujú. Ako to niekedy vyzerá v praxi po uháňených a neestetických investíciách v SR, stačí sa pozrieť do útrobu ešte úplne nefunkčných tzv. Troch veží v Bratislave.

Podľa RMC a Le Monde spracoval
Peter Kopecký

PROGRAM 6. INFODŇA VIPA

6. Informačný deň Vidieckeho parlamentu,
venovaný novinkám v oblasti podpory
pôdohospodárstva a rozvoja vidieka a špeciálnej téme
„Rovnosť príležitostí pre obyvateľov vidieka“
22. a 23. október 2010
Inštitút vzdelávania veterinárnych lekárov, Košice

Program 22. októbra

- 10:00 – 10:10 hod. Otvorenie 5. Infodňa
10:10 – 10:45 hod. Ing. Ján Beňadik, MP SR – Novinky v PRV
10:45 – 11:30 hod. Mária Behanovská, predsedníčka VIPA SK – Dopad projektu Informačné dni pre plnenie záverov Fóra VIPA
11:30 – 12:30 hod. Prestávka, občerstvenie
13:00 – 14:00 hod. Mgr. Janka Mikušáková, RRA Dolný Turiec – Využitie prístupu LEADER ako príležitosť obyvateľov vidieka
14:00 – 15:00 hod. Ing. Ladislav Bartók, OZ Pro Tornensis – Zhodnocovanie doterajších mechanizmov RV ako rovnosť príležitostí obyvateľov vidieka
15:00 – 15:30 hod. Prestávka
15:30 – 16:30 hod. Mgr. Ľubomír Faltán, SAV Bratislava – Sieťovanie k efektívnosti regiónov
16:30 – 17:30 hod. Ing. Karol Herian – Vidiecka ekonomika – využitie miestnych zdrojov
18:00 – 19:00 hod. Večera
od 19:00 hod. Program – ABOV

Program 23. októbra

- 7.30 hod. raňajky
08.00 – 09.00 hod. Ing. Janka Mikušáková – Spracovanie záverov z 6. Infodňa
09.00 – 10.00 hod. Ing. Ladislav Bartók – závery k téme Rovnosť príležitostí
10.00 – 10.15 hod. Prestávka
10.15 – 11.15 hod. Mgr. Ľubomír Faltán – závery k téme sieťovaním k efektívnosti regiónov
11.15 – 12.00 hod. Diskusia k téme Infodňa
12.00 – 13.00 hod. Obed
13.00 – Ukončenie odchod účastníkov

PROGRAM
ROZVOJA VIDIEKA SR
2007-2013

ROVNOSŤ PRÍLEŽITOSTÍ PRE OBYVATEĽOV VIDIEKA

Cieľom je analyzovanie doterajších mechanizmov a zhodnotiť efektivitu, resp. poukázať na možnosti lepšieho využitia existujúcich mechanizmov, ich zmien, resp. navrhnúť nové.

A. Mechanizmy podpory

- Národná: nariadenia vlády 264/2009 o podpor-
ných opatreniach v pôdohospodárstve
- Európska: nástroje spoločnej poľnohospodárskej
politiky

Financovanie v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky

- Priame platby a trhové opatrenia (nastavuje EÚ)
- Rozvoj vidieka (nastavuje každý členský štát
podľa vlastných potrieb)

Priame platby a trhové opatrenia

Priame platby a trhové opatrenia zvyšujú príjmy
poľnohospodárov bez ohľadu na výrobu, ak dodr-
žujú normy ochrany životného prostredia, dobré
životné podmienky zvierat, bezpečnosť potravín
a dobrý stav pôdy.

Priame platby – Ak ste poľnohospodárom
a spravujete aj poľnohospodársku pôdu, prav-
depodobne máte nárok na priame platby, ktoré
predstavujú najvýznamnejšiu formu finančných
zdrojov EÚ v poľnohospodárstve. Reforma spoloč-
nej poľnohospodárskej politiky z roku 2003 zaviedla
nový systém priamych platieb, známy ako systém
jednotnej platby, v rámci ktorého pomoc už nie je
prepojená s výrobou. Hlavným zámerom jednotnej
platby je podporiť príjmy poľnohospodárov bez
ohľadu na výrobu, ak dodržiavajú normy ochrany
životného prostredia, dobré životné podmienky
zvierat, bezpečnosť potravín a dobrý stav pôdy.
Poľnohospodárov to motivuje rozhodovať sa podľa
signálov trhu.

Trhové opatrenia – Osobitné režimy podpory
boli zriadené alebo ponechané pre mnohé výrobky,
ako napríklad tvrdá pšenica, bielinové plodiny,
ryža, orechy, energetické plodiny, zemiaky určené
na výrobu škrobu, mlieko a mliečne výrobky, osivá,
bavlna, tabak, olivovníky a strukoviny. Predajcovia
a spracovatelia môžu po splnení určitých podmie-
nok získať vývozné náhrady či dotácie na spracova-
nie a úpravu.

Rozvoj vidieka prostredníctvom národných programov (Program rozvoja vidieka SR 2007- 2013)

Finančné zdroje na rozvoj vidieka napomáhajú
zlepšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskych
a lesníckych subjektov, chrániť životné prostredie
a krajinu, zlepšovať kvalitu života a rôznorodosť vi-
dieckej ekonomiky a podporovať prístupy k rozvoju
vidieka, ktoré vychádzajú z miestnych realií

EÚ v zmysle politiky rozvoja vidieka na roky
2007 – 2013 prispieva k investíciám členských štátov
sumou, ktorá prevyšuje 90 miliárd eur. Cieľom
tejto pomoci je zvýšenie konkurencieschopnosti
poľnohospodárstva a lesníctva, ochrana životného
prostredia a krajiny, zlepšenie kvality života a diver-
zifikácia ekonomiky na vidieku. V rámci štvrtej ob-
lasti (Leader) vznikajú možnosti financovať prístupy
k rozvoju vidieka vychádzajúce z miestnych realií.

Mechanizmy, ktoré je možné v rozvoji vidieka využívať aj teraz.

Rôzne dotácie pre občanov v oblasti energetiky,
resp. šetrenia s energiou

- dotácie na solárne kolektory
- dotácie na výmenu kotlov
- zvýhodnené úvery na zatepľovanie objektov.

Vo všetkých prípadoch je možné pri využití
týchto mechanizmov pritiahnúť na vidiek finančné
zdroje, ušetriť na výdavkoch a tie eventuálne využiť
na rozvoj.

Mechanizmy ponúkané cez UPSVaR v rámci
zákona o službách zamestnanosti. Je potrebné po-
znamenať, že ide v celku o miliardové sumy.

- príspevok na aktivačnú činnosť, dobrovoľnícku
službu. Najmä obce ale aj združenia môžu tak zís-
kať veľmi lacnú pracovnú silu. Otázka je len – či
sme pripravení efektívne ju zhmotniť v prospech
rozvoja. Prax ukazuje, že až na malé výnimky ani
nie. Je to škoda.
- Podobne aj s chránenou dielňou atď.
Mechanizmy cez ESF (SIA, FSR) na inklúziu,
vzdelávanie.

Program obnovy dediny.

Obecné rozpočty, rozpočty podnikateľov, občanov z vidieka sú nasmerované na rozvoj vidieka, čiže prostredia, kde oni žijú (a pracujú). **Prax ukazuje, že často sa samosprávy nevedia s touto otázkou vysporiadať a tak miliardy sa mňajú malo efektívne, nie v prospech programu rozvoja.**

B. Odporúčania, kde potrebuje slovenský vidiek podporu?

V ekonomickej oblasti pri podpore subjektov využívajúcich miestne zdroje – pôda, ľudia, prírodné bohatstvo (nerastné, turizmus), ostatné miestne zdroje (remeselníctvo)?

Ktorý ekonomický subjekt potrebuje podporu ?? – je rozhodujúce **hládisko veľkosti** (veľký alebo malý farmár, veľký alebo malý spracovateľ) alebo **hládisko príspevku** subjektu k naplneniu cieľov v sociálnej a environmentálnej oblasti?

Ak je rozhodujúce hládisko veľkosti – KTO? Veľký alebo malý? Viď veľký podnik HYZA, ktorá preinvestovala obrovské peniaze z predchádzajúcich programov a dnes končí, ale malý rodinný podnik?

Ak je rozhodujúce hládisko príspevku – KTO má väčší príspevok? Veľký alebo malý? AKO Príspeje do jednotlivých oblastí?

V sociálnej oblasti – v dostupnosti zamestnanosti zabezpečujúcej príjmy na život na vidieku, v dostupnosti a kvalite vzdelania, sociálnych a zdravotníckych služieb, kultúry, verejných služieb (štátna správa a územná samospráva).

V environmentálnej oblasti – v skultúrnení obhospodarovanej krajiny, v produkcii ekologických produktov, v opatreniach zmierňujúcich klimatické zmeny.

Ako vidíme doterajšiu podporu?

Je doterajšie 8 ročné smerovanie podpory na rozvoj vidieka v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky viditeľné?

Zlepšuje sa konkurencieschopnosť poľnohospodárov a lesníkov, ako sa drží spracovateľský sektor – prežije bez ďalšej pomoci, má vôbec zmysel pomáhať súčasným subjektom? Ktorým?

Zlepšuje sa život na vidieku, zvyšuje sa diverzifikácia hospodárskej činnosti obyvateľov vidieka? V ktorých oblastiach sa zlepšuje, v ktorých je rov-

naká a v ktorých sa zhoršuje? Ako sa diverzifikujú činnosti? A vôbec dochádza k nejakej diverzifikácii? Sú schopné súčasne poľnohospodárske subjekty diverzifikácie? Resp. nemá ísť Slovensko opačným smerom – malé podniky, remeselníci, živnostníci v turizme diverzifikujú svoju hospodársku činnosť smerom k poľnohospodárstvu – začnú obhospodarovat pôdu?

Zlepšilo sa obhospodarovanie krajiny – máme porované polia, vykosené lúky a spasené pasienky? Ak nie, čo tomu bráni? Dosiahli sme pokrok v produkcii ekologických potravín, dodržiavaní prírode šetrného využívania pôdy (poľnohospodárskej, lesnej)? Súčasné opatrenia vo vzťahu k povodňiam sú dostatočné?

Rovnosť príležitostí pre obyvateľov vidieka

- V získavaní podpory z finančných nástrojov Spoločnej poľnohospodárskej politiky – malý vs. veľký, podnik vs. fyzická osoba, mladý vs. starý (ako podnik fungujúci).
- V možnosti využitia verejných služieb – ich dostupnosti: vidiek vs. mesto. Aké nástroje/postupy na odstránenie prípadnej diskriminácie? (Např. pomôže internet?).

C. Zhodnocovanie mechanizmov podpory rozvoja vidieka vrátane zvyšovania rovnosti príležitostí pre obyvateľov vidieka.

- Zasadzovať sa o uplatnenie teórie rozvoja na báze vnútorných zdrojov. Realizovať také aktivity, aby sa táto teória udomáčňovala v hlavách a následne v prístupoch stakehodrov vidieka. Je potrebné dosiahnuť postupnú zmenu paradigmy v prístupoch rozvoja vidieka (Hore aj Dole) Prvoradá je zmena „dole“ aby sa vedel vytvoriť tlak smerom „hore“. Vo veľa prípadoch už aj teraz by boli lepšie výsledky pri novej PARADIGME.
- presadzovať princíp „Integrovaného prístupu rozvoja vidieka na celom vidieku (osveta!!, tréningy pre aktérov ale aj občanov)
- Vidieku by prosperel lepší sociálny kapitál. Podme cielene, programovo budovať, lebo je tam obrovský potenciál na rozvoj.
- Podporovať pochopenie princípů programového rozpočtovania (aj viac ročného rozpočtovania) a uplatňovania v praxi.

- Podporovať proti korupčné opatrenia s cieľom posilňovania rovnosti príležitostí. Tam, kde je korupcia, rodinkárstvo a podobné javy, veľmi ťažko hovoriť o rovnosti príležitostí !!!
 - Zasadzovať sa za zmenu sociálneho systému – NA ZÁSLUHOVÝ. Keď sa zadarmo rozdáva, prehlbuje sa „MORÁLNA“ kríza. Hospodárska je len dopadom, vonkajším prejavom.
 - Postupne zavádzať do praxe metodiku boja proti chudobe. Bridges out of Poverty – Mosty z chudoby. Rubby Paine, Boj proti chudobe v súlade s praxou Rubby Paine a jej kolegov má charakter multisektorový ale aj integrovaný.
 - Rezonovala otázka, že VIPA by mala mať širšiu bázu, širšie partnerstvo na presadzovanie záujmov „VIDIEKA“
- Navrhujeme vo väčšej miere sa na vidieku držať princípův a zásad rozvoja pri tvorbe koncepcií, stratégií, programov ale aj akčných plánův. K tomu je potrebné hľadať spoločníkov, ale aj vychovávať. Musíme to robiť v systéme. A ani to nie je na závalu, keď sa tomu budeme venovať systematicky. Súvisí to aj so smerovaním inštitucionálneho rozvoja VIPA, R-VIPA atď.

Ladislav Bartók a Mária Behanovská

Ladislav Bartók

SEIŤOVANÍM K EFEKTÍVNOSTI REGIÓNOV

Hlavné myšlienky k prednáške

1. **Hodnota aktérstva** v sieťach na riešenie miestnych a regionálnych problémův – je slabá – absentuje osveta.
2. **Občan a občiansky sektor** často nie sú pozitívne vnímaní na úrovni samospráv (miestnych aj regionálnych) ako aj u štátnej správy.
3. Vytvárať podmienky, včítane legislatívnych, pre **formovanie miestneho a regionálneho trhu** pre miestnych producentův. Prezentovať a presadzovať túto ideu.
4. **Pôsobíť na miestne a regionálne podnikateľské štruktúry** v smere formovania ich záujmových združení, ktoré by boli partnerom pre samosprávy

Lubomír Faltán

IMPLEMENTÁCIA PRÍSTUPU LEADER V SR

Os 4 - Realizácia prístupu Leader

V rámci tejto osi je alokovaných 3,04 % financií z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka = 79,0 mil. €.

Opatrenia:

4.13 Implementácia integrovaných stratégií rozvoja územia

4.2 Projekty spolupráce

4.3 Chod miestnej akčnej skupiny

Projekty v rámci týchto opatrení sú realizované prostredníctvom opatrení osi 3 Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013.

tab. 1: Rovnomerné regionálne rozloženie miestnych akčných skupín na území SR

Samosprávny kraj	I. výzva	II. výzva	Celkom
Bratislavský a Trnavský kraj (zmiešané VSP)	0	1	1
Trnavský kraj	3	1	4
Nitriansky kraj	5	0	5
Trenčiansky kraj	2	2	4
Banskobystrický kraj	3	2	5
Žilinský kraj	1	1	2
Košický kraj	0	4	4
Prešovský kraj	1	3	4

Ďalšie kroky v rámci osi 4 Leader

- Výzva na opatrenia 4.2 vykonávanie projektov spolupráce – predpoklad november/2010.
- Výška oprávnených výdavkov na 1 projekt v rámci národnej aj nadnárodnej spolupráce je max. 75 757 EUR.
- MAS schválenej na implementáciu stratégie v SR môžu byť schválené v rámci podpory z PRV SR maximálne 2 projekty národnej alebo nadnárodnej spolupráce počas 1 kalendárneho roka a maximálne 4 projekty spolupráce v celom programovom období 2007 – 2013.

Opatrenie 4.2 Vykonávanie projektov spolupráce

Rozsah a činnosti:

- spoločný marketing Leaderovských skupín so zameraním napr.: na miestne špeciality a produkty, remeselné výrobky, vytvorenie regionálnej značky produktov, služieb a pod.;

Ing. Ján Beňadik počas svojej prednášky.

- ochrana spoločného kultúrneho bohatstva, ako napr.: rekonštrukcia objektov spoločenského významu (pamätníky, hroby), zriadenie a výstavba miestnych múzeí, zriadenie izieb ľudových tradícií a izieb významných osobností (vrátane vnútorného vybavenia okrem výstavných exponátov), výstavba vyhliadkovej veže, výstavba a rekonštrukcia náučných a turistických chodníkov, inštalovanie a výroba náučných, informačných a historických tabúl, revitalizácia, resp. obnova historických parkov a záhrad a pod.;
- budovanie kapacít: výmena skúseností, prenos praktických skúseností pri rozvoji vidieka (napr. spoločné publikácie, prípadové štúdie, návody osvedčených postupov, výskumy, s cieľom výmeny skúseností a prenosu praktických skúseností, ktoré musia viesť k prijatiu spoločných metodík a pracovných metód alebo k rozvinutiu spoločnej alebo koordinovanej činnosti, twinningové podujatia – výmenné programy pre zamestnancov a manažment MAS, spoločná alebo koordinovaná práca) a pod.;
- prevádzková činnosť a administratívna činnosť súvisiaca s prípravou a realizáciou projektu spolupráce.

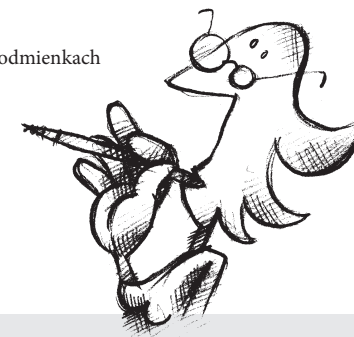
Ing. Ján Beňadik
poverený zastupovaním
generálneho riaditeľa sekcie rozvoja vidieka

VIDIECKA EKONOMIKA – VYUŽÍVANIE MIESTNYCH ZDROJOV, REMESLÁ, PÔDA, VČELÁRSTVO, OVOCINÁRSTVO, PREDAJ Z DVORA...)

Cieľom prednášky vidiecka ekonomika bolo:

- Prehľad súčasného stavu v SR a v EU - štatistika
- Situácia v živočíšnej výrobe u nás a v EU
- Možnosti spracovania produktov v malovýrobných podmienkach
- Výroby mliekarenských regionálnych špecialít v malovýrobných podmienkach
- Možnosti predaja poľnohospodárskych prebytkov z dvora na stôl
- Problematika zdravej výživy - bioprodukty
- Diskusia a návrhy na riešenie
- Rozvoj tradičných i nových remesiel na vidieku
- Rozvoj ľudových tradícií
- Rozvoj kultúrnej činnosti na vidieku
- Diskusia a návrhy na riešenie

Karol Herian

Dotazník

Meno, bydlisko a zamestnanie:

Myslíte si, že súčasný stav aktivít vo Vašej obci je dostatočný?

Áno ☐ Nie ☐ Iné:

Využívajú sa všetky dostupné možnosti a zdroje?

Áno ☐ Nie ☐ Iné:

Aké tradičné remeslá sú vo Vašej obci?

Rozvíjajú sa dostatočne ľudové tradície? Ak nie prečo?

Je kultúrna činnosť vo Vašej obci dobrá? Ak nie, tak prečo?

V čom vidíte najväčšie rezervy využitia miestnych zdrojov?

Realizujete v obci spôsob predaja z dvora?

Áno ☐ Nie ☐ Iné:

Chováte súkromne domáce zvieratá – prasa, ovce, kozy, sliepky a pod?

Áno ☐ Nie ☐ Iné:

V čom vidíte príčinu nezájmu o chov zvierat?

Vyrábate si doma nejaké potravinárske výrobky a aké?

Čo robíte pre zabezpečenie zdravej výživy?

Navrhnete prosím aké sú Vaše odporúčania na lepší rozvoj aktivít vo Vašom okolí!

ROVNOSŤ PRÍLEŽITOSTÍ V PROJEKTOCH PODPOROVANÝCH Z VEREJNÝCH PROSTRIEDKOV

Účastníci 6. Infodňa Vidieckeho parlamentu.

Rovnosť v politike štátu a obcí

Rovnosť je proces, stav, ktorý sa rokmi vyvíja. To čo spoločnosť tolerovala pred 1000 rokmi, pred 100 rokmi a aj pred 50 rokmi dnes už nemusíme nevyhnutne strpieť. Ak pred rokmi sme neboli informovaní o stave životného prostredia a niektorých nepriaznivých vplyvoch na kvalitu nášho života (znečistenie ovzdušia v 80-tych rokoch sa riešilo najmä pobytmi deťmi z postihnutých oblastí na liečení a pri mori, u nás sa používali v Európe už zakázané chemické prípravky – napr. DDT v poľnohospodárstve...) tak v súčasnosti je už naše právo na rovnosť k prístupu informácií zakotvená v ústave. Teraz tiež už považujeme za takmer samozrejmé, že vchody do budov a to najmä verejných, sú prístupné aj telesne postihnutým občanom. Bezbariérový prístup je u nás už zvyčajne zakomponovaný do výstavby všetkých nových budov, ale tiež do úprav chodníkov a ciest miest a obcí. Hľadajú sa možnosti úprav komunikácií tak, aby ich mohli bezpečne využívať občania s bicyklami, ale tiež občania s deťmi na pešo a tiež s kočíkmi, s invalidnými vozíčkami. Ľudove povedané stáva sa to pre nás spravodlivé, že títo občania nie sú vylúčení zo sociálneho diania v mieste bydliska a majú možnosť aj cestovať. Rovnosť nevnímame len v podobe spravodlivosti v zamestnaní a v odmeňovaní, ale aj v podobe odstraňovania bariér pri postihnutí ľudí, pri znevýhodňovaní skupín ako napr. podľa rasy, pohlavia, rodu alebo príslušnosti k nábo-

ženskej alebo etnickej skupine. Legislatívne je rovnosť riešená rôzne. Najčastejšie sa s ňou stretávame ako s ochranou pred diskrimináciou a presadzujú sa ňou hodnoty chrániace ľudskú dôstojnosť.

V praxi sa stretávame s presadzovaním rovnosti dvomi základnými postupmi:

- prevenciou cestou „pozitívnej diskriminácie“ alebo „pozitívneho postupu“, kde sa môžu priznať osobitné výhody určitým skupinám obyvateľov (ženám, deťom, telesne postihnutým...)
- prijímaním v legislatíve sankčných opatrení pri porušení zákona a príslušných predpisov (Antidiskriminačný zákon)

Článok 38 Ústavy SR priamo umožňuje zákonom upraviť osobitné výhody – pozitívny prístup, keď uvádza:

1) Ženy, mladiství a osoby zdravotne postihnuté majú právo na zvýšenú ochranu zdravia pri práci a osobitné pracovné podmienky.

2) Mladiství a osoby zdravotne postihnuté majú právo na osobitnú ochranu v pracovných vzťahoch a na pomoc pri príprave na povolanie.

Z hľadiska presadzovania princípov rovnosti by mal byť preferovaný preventívny postup. Tento vnímame ako súbor opatrení a konkrétnych a nástrojov a postupov politik na rôznej úrovni v rámci horizontálnych a aj vertikálnych vzťahov vznikajúcich v systéme štátu a verejných politik. Tento pozitívny postup predstavuje súbor osobitných výhod pre určité skupiny obyvateľstva. Ich cieľom je kompenzácia za nespravodlivé konanie voči nim v rámci spoločnosti alebo zvýšenie účasti týchto skupín obyvateľov na zastúpení v spoločnosti a v zamestnaní. Táto druhá skupina opatrení sa prijíma buď dobrovoľne alebo zo zákona. Ide napr. o vzdelávanie, špeciálnu prípravu do zamestnania alebo určenie počtu povinného zastúpenia podľa špecifických skupín obyvateľov v inštitúciách štátu a obcí. Tiež sú známe štipendijné pobyty, ktoré nemusia byť zamerané len na obyvateľov v hmotnej núdzi.

V spoločnosti sa teraz v rámci európskej podpornej politiky môžu využívať opatrenia posilňujúce rovnosť príležitostí najmä prostredníctvom projektov financovaných zo štrukturálnych fondov. Vyrovňavacie opatrenia k eliminácii vylúčenia skupín obyvateľstva z podpory môžu prijímať tiež okrem štátu obce, zamestnávateľia. tieto však majú

byť uskutočňované len dovtedy dokiaľ nenastane rovnosť a odstráni sa nerovnosť.

Práva všetkých občanov a občanok Slovenskej republiky sú však rovnaké. Preto tieto opatrenia nie sú žiadúce, ak už nastal stav rovnosti.

Rovnosť príležitostí v politikách podpory zo štrukturálnych fondov

Podpora základných práv, nediskriminácie a rovnosti príležitostí je jedným zo základných princípov uplatňovaných v EÚ. Rovnosť príležitostí je súčasťou pilierov Európskej stratégie zamestnanosti a Európskej rámcovej stratégie nediskriminácie a rovnakých príležitostí pre všetkých, v zmysle ktorých bude horizontálna priorita Rovnosť príležitostí podporovať potieranie diskriminácie na základe pohlavia, rasy, etnického pôvodu, náboženského vyznania, viery, zdravotného postihnutia, veku, či sexuálnej orientácie.

V rámci súčasnej podpornej politiky zo štrukturálnych fondov EÚ sú najdôraznejšie opatrenia ku rovnosti príležitostí obsiahnuté najmä v nariadení ku Európskemu sociálnemu fondu (ESF). Nariadenie EP a Rady (ES) č. 1081/2006 o ESF ods. 7 hovorí o tom, že ESF by mal podporovať politiky členských štátov súvisiace so:

- sociálnou inklúziou
- nediskrimináciou,
- podporou rovnosti,
- vzdelávaním a odbornou prípravou.

V rámci podporných politik zo štrukturálnych fondov sa prijali horizontálne priority v Národnom strategickom rámci (NSRR), ktoré sa presadzujú v rámci projektov financovaných podľa pravidiel EÚ tak ako sú uvedené v tabuľke č. 1.

Tabuľka č. 1 – Horizontálne priority

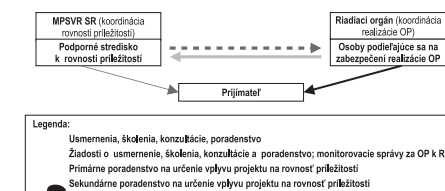
Horizontálna priorita	Cieľ horizontálnej priority	Uplatnenie horizontálnej priority
marginalizované rómske komunity	Zvýšenie zamestnanosti a vzdelanostnej úrovne príslušníkov MRK a zlepšenie ich životných podmienok	komplexný prístup (integrácia projektov z viacerých OP)
rovnosť príležitostí	Zabezpečiť rovnosť príležitostí pre všetkých a predchádzanie všetkým formám diskriminácie	princíp uplatňovaný pri každom projekte
trvalo udržateľný rozvoj	Zabezpečenie environmentálnej, ekonomickej a sociálnej udržateľnosti ekonomického rastu	princíp na úrovni strategického cieľa NSRR
informačná spoločnosť	Rozvoj inkluzívnej informačnej spoločnosti	integrováný prístup (interoperabilita informačných systémov verejnej správy a zavádzanie e-služieb v operačných programoch)

Horizontálna priorita rovnosť príležitostí sa uplatňuje a sleduje vo všetkých operačných programoch. Horizontálna priorita rovnosť príležitostí má zasahovať iba do tých projektov, v ktorých bude mať pozitívny, resp. negatívny vplyv na rovnosť príležitostí. V prípade ostatných projektov (nemajú vplyv na rovnosť príležitostí) sa tento princíp nemusí uplatňovať.

Horizontálna priorita sa uplatňuje aj formou prístupnosti fyzického prostredia, dopravy a verejných služieb pre obyvateľov s obmedzenou mobilitou a orientáciou.

Posúdenie vplyvu projektu na naplnenie horizontálnej priority rovnosť príležitostí je povinné pre všetkých žiadateľov zo ŠF a KF a jej naplnenie sa sleduje v projektovej prihláške, kde žiadateľ zhodnotí či má projekt vplyv na rovnosť príležitostí. V prípade, že projekt má vplyv na rovnosť príležitostí, je tento vplyv zhodnotený ako pozitívny, resp. negatívny a vzťah k rovnosti príležitostí bude zaradený medzi hodnotiace kritériá. V prípade ak projekt nemá vplyv na rovnosť príležitostí, vzťah k rovnosti príležitostí sa nezaraďuje medzi hodnotiace kritériá.

Horizontálnu prioritu koordinuje a jej implementáciu sleduje v SR Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVaR SR). Riadiaca schéma je znázornená na obr.1.

Obrázok 1: Koordinácia implementácie horizontálnej priority „rovnosť príležitostí“

Tabuľka č. 2 – Ukazovatele súčasnej podpornej politiky v horizontálnej priorite rovnosť príležitostí.

MRK	Počet vytvorených lokálnych partnerstiev sociálnej inklúzie, ako aj ďalších lokálnych partnerstiev vytvorených za účelom rozvoja marginalizovaných komunit	výsledok	počet
	Podiel klientov pre ktorých sú poskytované soc. služby a opatrenia SPO a SK v prirodzenom rodinnom prostredí a ambulantnou formou na celkovom počte klientov	výstup	%
	Podiel zamestnancov ktorí absolvovali projekty ďalšieho vzdelávania zamerané na zvýšenie kvality sociálnych služieb a SPO a SK a iných opatrení sociálnej inklúzie	výstup	počet
	Miera úspešnosti absolventov podporených projektov	dopad	%
RP	Miera zamestnanosti (55 - 64) spolu	kontext	%
	Miera zamestnanosti mužov (15 - 64)	kontext	%
	Miera zamestnanosti mužov (15 - 64) v BSK	kontext	%
	Miera zamestnanosti žien (15 - 64)	kontext	%
	Miera zamestnanosti žien (15 - 64) v BSK	kontext	%
	Počet oblastí výkonu so zavedeným systémom prehlbovania kvalifikácie	výsledok	počet
	Počet osôb zapojených do podporených projektov	výsledok	počet
	Počet podporených projektov	výstup	počet
	Počet podporených projektov pre oblasti určené podľa Sociografického mapovania rómskych osídlení v SR (r. 2004)	dopad	počet
	Počet podporených projektov zameraných na rodovú rovnosť	výstup	počet
	Počet vytvorených lokálnych partnerstiev sociálnej inklúzie, ako aj ďalších lokálnych partnerstiev vytvorených za účelom rozvoja marginalizovaných komunit	výsledok	počet
	Počet vytvorených pracovných miest pre mužov	dopad	počet
	Počet vytvorených pracovných miest pre ženy	dopad	počet
	Počet zamestnávateľov zúčastnených na projektoch prorodinne orientovaných politik a politik na podporu rodovej rovnosti na pracovisku	výstup	počet
	Počet zamestnávateľov, ktorí vytvorili podmienky pre rodinne orientované zamestnanie	výsledok	počet
	Podiel klientov pre ktorých sú poskytované soc. služby a opatrenia SPO a SK v prirodzenom rodinnom prostredí a ambulantnou formou na celkovom počte klientov	výstup	%

Poznámka: MRK - marginalizované rómske komunity, RP- regionálne programy.

Rovnosť príležitostí v projektoch zo štrukturálnych fondov obsahuje opatrenia z rôznych oblastí. Smerom ku pracovnému trhu sa treba zamerať na:

- Oblasť myslenia (postoje, stereotypy, scitlivosť)
- Oblasť služieb
- Oblasť práce
- Oblasť vedomostí (vzdelávanie)

Rovnosť príležitostí cez vnímanie rovnosti mužov a žien nie je dominantným opatrením pre oblasť trhu práce a rovnosť z hľadiska rodu a pohlavia sa viac vníma v projektoch na špeciálne zameranie cez cieľové

skupiny ako napr.: obe domáceho násilia (rovnoako muži a ženy), matky po návrate z rodičovskej dovolenky, zvyšovanie domácej práce, teleworku pre umožnenie vyššej starostlivosti o deti a seniorov...

Príklady reálnych výhod plynúcich z prijatia politiky rovnosti žien a mužov pri práci v podnikoch:

- Širšia dostupná rezerva talentov, z ktorých je možné vyberať
- Väčšia vierohodnosť výberu vzhľadom k použitiu jasných, otvorených a dopredu stanovených kritérií

- Výhody pre podnik, plynúce z rôznych prístupov, skúseností a priorit vyplývajúcich z rozdielnych prístupov k riešeniu pracovných zadaní medzi mužmi a ženami
- Nediskriminačný výber zlepšuje procesy školenia (celoživotného vzdelávania) a postupu v zamestnaní
- Dobré postavenie podniku pokiaľ ide o súčasné a budúce právne povinnosti podniku voči svojim zamestnancom

Súčasná podporná politika v horizontálnej priorite rovnosť príležitostí má ukazovatele uvedené v tabuľke č. 2.

Z opatrení zvyšujúcich rovnosť vyberám tie, ktoré sa vyskytujú najčastejšie. Rovnosť príležitostí v politike zosúladienia pracovného a rodinného života – informovanosť, celoživotné vzdelávanie a podpora domácej starostlivosti o deti.

- Zamestnanci na rodičovskej dovolenke sú priebežne informovaní a diani na pracovisku:
- majú možnosť zúčastniť sa schôdzky a porád;
 - sú im zasielané informácie o zmenách na pracovisku;
 - je im ponúknutá účasť na usporiadaných školeniach a v štúdiu
 - usporiadajú sa prípravné schôdzky s ich manažérom a s tímom pred tým, než sa vráti zamestnanec do práce.

Úpravy súvisiace s organizáciou práce:

- Podpora starostlivosti o deti, ale aj ostatných rodinných príslušníkov (skrátenej úväzok, jasle, škôlka)
- Flexibilný pracovný čas
- Teleworking
- Programy pre rodičov v rámci rodičovskej dovolenky – iné podpory (neplatené voľno)
- Cesta k rovnosti príležitostí na trhu práce:
- Motivácia k celoživotnému vzdelávaniu najmä u ohrozených skupín obyvateľstva
- Motivácia a vzdelávanie zamestnávateľov
- Vzdelávanie a rozvoj informovanosti na rozhodovacích pozíciách v štátnej a verejnej správe
- Vzdelávanie a rozvoj informovanosti odborníkov, MVO (v tom najmä odborárov)

Rokovanie o rovnosti príležitostí na vidieku.

Z iných oblastí napr. v investičných projektoch sú to opatrenia, ktoré zvyšujú rovnosť príležitostí zamerané na rovnosť najmä cieľových skupín nedominantných:

- Výstavba mostov a na nich chodníky prístupné pre zdravotne postihnutých a rodičov s kočíkmi či pre invalidné vozíky
- Výstavba najmä verejných budov bezbariérových – cieľová skupina sú zdravotne postihnutých a rodičov s kočíkmi
- Výstavba cyklistických chodníkov pre zvýšenie starostlivosti nielen o cyklistov, ale zvyšovanie telesného pohybu pre deti a záujemcov aj z rady dospelých
- Výstavba nemocníc a sociálnych domov s ohľadom na rozdielne požiadavky mužov a žien na hygienické zariadenia, na vybavenie domovov...
- Výstavba turistických bezbariérových zariadení a iné...

Problematica rovnosti príležitostí je veľmi rozmanitá a vyžaduje si poznatky rôzneho druhu a je preto na projektantoch, aby dokázali reagovať na potreby doby a realizátori, aby dokázali dobre zadávať podmienky pre realizáciu horizontálnej priority – rovnosť príležitostí.

Doc. Ing. Viera Petrášová, CSC.
Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka,
E-mail: viera.petrasova@uniag.sk

Vidiecky parlament vyhlasuje
fotografickú súťaž
pre amatérskych fotografov

ZEM A JEJ PREMENY

Vítaz získa knižnú publikáciu a víťazná fotografia bude publikovaná na titulnej strane časopisu Náš vidiek.
Svoje súťažné príspevky posielajte do 31. januára 2011 na e-mailovú adresu: vipa@vipa.sk

motto súťaže: „Nechajme Zem vyniknúť“

VIDIECKY PARLAMENT
NA SLOVENSKU

Kontakt:

Kapitulská 13
974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/415 20 22
mobil: 0915 446 538
e-mail: vipa@vipa.sk
www.vipa.sk

Vydavateľ: OZ VIPA SK

Vychádza pre vnútornú potrebu organizácie

Náklad: 1500 ks

Uzavierka nasledujúceho čísla: 15. 12. 2010

Redakcia: Mária Behanovská

Grafická úprava a ilustrácie:

Ing. arch. Pavol Borodovčák

Tlačiareň: Róbert Jurových - NIKARA, Krupina

Neprešlo jazykovou úpravou.

bodka na záver

*Za dobrého richtára
sa oddalo aj pobiť*

*Richtár v dedine,
cisár v krajine.*

*Ale iné príslovie kontruje:
Radšej sa do zeme zakopať,
ako richtárčiť.*

slovenské ľudové príslovia